

تنظیم گفتار

اولین نشریه تخصصی حوزه تنظیم‌گری

سال پنجم | شماره بیستم | تابستان ۱۴۰۴

■ یادداشت

بخش خصوصی
قربانی سیاست‌های نیم‌بند

■ یادداشت

تنظیم‌گری در بن‌بست:
وقتی خصوصی‌سازی بی‌حکمرانی می‌ماند

■ یادداشت

فقدان رقابت:
خصوصی‌سازی در حصار انحصار

از اصل ۴۴ تا
انحصار ۱۴۰۴

فهرست مطالب

سرمقاله

۲۰ سال چشم‌انتظاری برای اصلاح | ۴

یادداشت تحلیلی

خصوصی‌سازی در ایران؛

از آرمان‌گرایی قانونی تا واقع‌گرایی ظهور شبه‌دولتی | ۶

یادداشت تحلیلی

بخش خصوصی قربانی سیاست‌های نیم‌بند | ۱۰

یادداشت تحلیلی

تنظیم‌گری در بن‌بست:

وقتی خصوصی‌سازی بی حکمرانی می‌ماند | ۱۶

یادداشت تحلیلی

فقدان رقابت:

خصوصی‌سازی در حصار انحصار | ۲۲

مروری کوتاه بر آخرین مقالات چاپ‌شده در حوزه تنظیم‌گری

بر مرز دانش | ۲۸

اخبار تنظیم‌گران داخلی

با تنظیم‌گران | ۳۶

اخبار بین‌الملل و تنظیم‌گران جهان

تنظیم‌گری دور دنیا | ۴۷

گفت‌وگو با جناب آقای دکتر حمیدرضا فولادگر

اصل ۴۴ زیر ذره‌بین نقد:

چرا خصوصی‌سازی در ایران به

شبه‌دولتی‌سازی تبدیل شد؟ | ۵۶

گزارش نشست

۲۰ سال چشم‌انتظاری برای اصلاح:

سیاست‌های کلی اصل ۴۴ از ابلاغ تا اجرا | ۶۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تنظیم‌گفتار

اولین نشریه تخصصی حوزه تنظیم‌گری

سال پنجم | شماره بیستم | تابستان ۱۴۰۴

اندریشه حکمرانی شریف

باشگاه تنظیم‌گری ایران (بتا)

مدیر مسئول: دکتر امیر احمد ذوالفقاری

ناشر: اندریشه حکمرانی شریف

سر دبیر: مهدی میرزائی

همکاران: مهدی میرزائی، امیر حسین قلندری، سید محمد رضا

دائگستر، سید محسن دهنوی، امیر حسین زنبق، فرزاد علیپور،

امیر محمد شفیعی

طراح گرافیک: حسین احمدی

شماره شاپا: ۸۷۸۳-۲۹۸۰

بخش خصوصی قربانی سیاست های نیم بند

فقدان رقابت:

خصوصی سازی در حصار انحصار

گفت و گو با جناب آقای دکتر حمید رضا فولادگر

اصل ۴۴ زیر ذره بین نقد

۲۰ سال چشم‌انتظاری

برای اصلاح

و تعاونی و فراهم‌سازی فضای رقابتی سالم تدوین شده‌اند، نقشه‌راهی استراتژیک و بلندمدت را برای رهایی اقتصاد کشور از انحصارات دولتی و خصوصی ترسیم نمودند. اکنون، در آستانه بیستمین سالگرد ابلاغ این سیاست‌ها، فرصتی مغتنم فراهم آمده است تا با نگاهی ژرف و تحلیلی، موانع و کاستی‌های عملیاتی این سیاست مورد بررسی قرار گیرد.

با گذشت دودهم از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، بررسی مجموعه شاخص‌های موجود نشان می‌دهد که تحقق مهم‌ترین هدف سیاست یعنی افزایش سهم بخش خصوصی و تعاونی واقعی و جلوگیری از بزرگ‌شدن بخش دولتی با موانع و چالش‌های جدی مواجه بوده است. سهم پایین

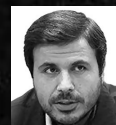
یکی از رویدادهای حقوقی و قانونی سرنوشت‌ساز در حوزه اقتصاد کشور، دقیقاً دودهم پیش با ابلاغ سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی رقم خورد. سیاست‌های مذکور که در نخستین روز خردادماه سال ۱۳۸۴ به‌دستور مقام معظم رهبری ابلاغ گردید، نقطه عطفی در بازاریابی ساختار اقتصادی ایران به شمار می‌رود. این سیاست‌ها که با هدف کاهش تصدی‌گری دولت، توسعه و تقویت بخش‌های خصوصی

بخش خصوصی و تعاونی از واگذاری‌ها (حدود ۲۰٪)، حضور حداقلی بخش خصوصی در صنایع کلیدی مانند پالایش (۱٪)، پتروشیمی (۱۱٪) و مخابرات (۰٪) و همچنین سهم ناچیز مالکیت خصوصی در شرکت‌های با ارزش متوسط (۱۸٪)، نشان می‌دهد که فرایند واگذاری‌ها در عمل نتوانسته به انتقال مؤثر مالکیت و مدیریت به بخش خصوصی واقعی منجر شود و ساختار کلان اقتصاد همچنان تحت سلطه نهادهای دولتی و عمومی باقی مانده است. این آمارها همگی مؤید آن هستند که سیاست‌های اصل ۴۴، در مجموع، به هدف نهایی خود یعنی کاهش نقش تصدی‌گرایانه دولت و جایگزینی آن با مشارکت گسترده و واقعی بخش خصوصی و تعاونی دست نیافته است. در واقع، شاخص‌های ارزیابی شده حاکی از تداوم غلبه ساختار دولتی و شبه‌دولتی در مالکیت و مدیریت اقتصاد کشور، انتقال محدود و ناکامل اختیار به بخش خصوصی و فقدان تحول نهادی در حکمرانی مالکیت اقتصادی است؛ وضعیتی که همچنان نشان‌دهنده فاصله‌ای ملموس میان شرایط فعلی و هدف اصلی سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی است. یادداشت‌های این پرونده که به همت پژوهشگران گروه تنظیم‌گری اندیشکده حکمرانی شریف تدوین گردیده‌اند، در صدد آن هستند تا از زاویه دید نوینی چالش‌های اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی را مورد بررسی و واکاوی قرار دهند. تاکنون در فضای پژوهشگری و کارشناسی در حوزه خصوصی‌سازی، مباحث متعددی پیرامون چالش‌های فرایند واگذاری‌ها، از جمله انتقال مالکیت به بخش‌های شبه‌دولتی، شیوه‌های واگذاری مبتنی بر ردیون، ناکامی در تکوین بخش تعاون و ابعاد اقتصاد سیاسی واگذاری مطرح شده است؛ لیکن این پرونده ویژه تمرکز خود را بر الزامات پساواگذاری‌ها معطوف ساخته و کیفیت طراحی و اجرای مقتضیات نهادی، ساختاری و اقتصادی را محور ارزیابی‌های خویش قرار داده است.

اصول قانون اساسے

سید محسن دهنوی

سخنگوی مجمع تشخیص مصلحت نظام

خصوصی سازی در ایران

از آرمان گرایی قانونی تا واقع گرایی ظهور شبه دولتی

جامعه بوده است. اما اکنون پس از گذشت نزدیک به دو دهه، شواهد آماری و ساختاری نشان می‌دهد که اجرای این سیاست‌ها با چالش‌هایی عمیق و انحراف از اهداف اولیه مواجه شده است.

با وجود واگذاری‌های گسترده، بدنه شرکت‌های تحت کنترل دولت همچنان بیش از ۶۰۰ هزار میلیارد تومان از بودجه عمومی را به خود اختصاص می‌دهند. ساختار مالکیتی شرکت‌های بورسی نیز بیانگر این است که اغلب شرکت‌های برتر بازار سرمایه، در اختیار نهادهای عمومی یا شبه‌دولتی هستند. از سوی دیگر، ۶۷ درصد تسهیلات بانکی در اختیار بانک‌های دولتی یا وابسته است و تنها ۲۲ درصد منابع صندوق توسعه ملی به بخش خصوصی اختصاص یافته که حتی اغلب آن نیز به نهادهای تحت مدیریت دولت واگذار شده است.

نکته مهم‌تر آنکه افزایش بهره‌وری و سوددهی شرکت‌های واگذار شده گرچه در داده‌های رسمی (با رشد ۹۰۵ درصدی بهره‌وری و ۱۷ درصدی سودآوری) مشهود است، اما به دلیل واگذاری محدود و غالباً

با گذشت نزدیک به دو دهه از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، بررسی‌ها نشان می‌دهد این سیاست‌ها آن‌چنان در کاهش نقش دولت در اقتصاد موفق نبوده‌اند و حتی در مواردی ساختاری جدید از مداخله دولت در پوشش نهادهای شبه‌دولتی را تثبیت کرده‌اند. در این یادداشت تلاش شده، عملکرد، چالش‌ها و مسیر پیش‌روی اجرای این سیاست‌ها بر پایه داده‌های رسمی و ارزیابی‌های نهادی بررسی شود.

ظهور شرکت‌های شبه‌دولتی؛ بازتولید

دولت در پوست بخش خصوصی

سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی که در سال ۱۳۸۴ از سوی مقام معظم رهبری ابلاغ شد، نقطه عطفی در نگاه به نقش دولت در اقتصاد ایران محسوب می‌شود. هدف از این سیاست‌ها کاهش تصدی‌گری دولت، توسعه بخش خصوصی، تامین عدالت اجتماعی، افزایش کارایی و بهره‌وری، افزایش رقابت‌پذیری در اقتصاد و توزیع عادلانه‌تر مالکیت در

غیربازاری، اثرگذاری آن بر ساختار اقتصاد کلان بسیار محدود بوده است. شاخص‌هایی مانند نرخ رشد اقتصادی و ضریب جینی نیز نشان می‌دهند که نه عدالت اجتماعی و نه رشد پایدار، دستاورد چشم‌گیری نداشته‌اند. ضریب جینی در سال ۱۴۰۲ تقریباً معادل ۱۳۸۴ باقی مانده و نرخ رشد اقتصادی نیز در اکثر سال‌ها زیر ۳ درصد بوده است.

در سطح ساختاری، روند خصوصی‌سازی بیشتر از آنکه به ورود بخش خصوصی واقعی منجر شود به انتقال مالکیت به نهادهای شبه‌دولتی انجامیده است. تعارض منافع مدیران دولتی، استفاده از واگذاری‌ها برای تامین کسری بودجه و بی‌اعتمادی عمومی به فرآیند خصوصی‌سازی به واسطه برخی تخلفات رخ داده در فرآیند خصوصی‌سازی و سلب مالکیت‌ها، همه به تضعیف مشروعیت و اثربخشی این سیاست انجامیده است. در عمل، ما با نوعی بازتولید اداره دولتی در کالبد بخش خصوصی مواجه بوده‌ایم که مدیریت دولتی را حفظ کرده اما پاسخ‌گویی را تضعیف کرده است.

بازگشت به اجرای واقعی سیاست‌های کلی اصل ۴۴؛ اصلاح ساختار به جای تکرار خطا

در چنین شرایطی، مسیر اصلاح اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ نیازمند یک بازنگری راهبردی است، نه صرفاً تغییر در فرآیندهای اداری. تجربه سال‌های گذشته به روشنی نشان داده است که بدون اراده

برای خروج واقعی دولت از صحنه مدیریت بنگاه‌ها، هیچ نسخه‌ای کارساز نخواهد بود. برای این منظور، باید چند گام کلیدی مورد توجه قرار گیرد: نخست، خصوصی‌سازی باید از یک ابزار درآمدزایی در بودجه دولت، به یک سیاست توسعه‌ای با هدف اصلاح ساختار مالکیت و مدیریت بدل شود. واگذاری صرف مالکیت، آن‌هم به نهادهایی که در عمل دولتی یا شبه‌دولتی هستند، نه تنها کمکی به کارآیی اقتصادی نکرده، بلکه منجر به شکل‌گیری انحصارهای تازه‌ای شده است که از پاسخ‌گویی و شفافیت فراری هستند.

دوم، تقویت نهاد نظارتی مستقل و انتشار عمومی اطلاعات مربوط به واگذاری‌ها، اهلیت خریداران و عملکرد پس از واگذاری، ضرورتی انکارناپذیر است. بدون سازوکار نظارت و پاسخ‌گویی، فساد و ناکارآمدی در لایه‌های جدید اقتصادی بازتولید می‌شود.

سوم، بخش تعاونی که در سیاست‌های کلی به روشنی به آن اشاره شده، عملاً به حاشیه رانده شده است. احیای واقعی این بخش می‌تواند توازن میان سودآوری و عدالت اجتماعی، به‌ویژه در مناطق کمتر برخوردار و میان اقشار فاقد دسترسی به سرمایه، برقرار کند.

چهارم، باید سهام عدالت از وضعیت نامشخص و ناکارآمد فعلی خارج شده و به سازوکاری شفاف، نقدشونده و با مدیریت حرفه‌ای تبدیل شود. اگر بناست مردم در اقتصاد شریک شوند، این مشارکت

باید واقعی، ملموس و همراه با دسترسی باشد، نه صرفاً عددی در سامانه‌ای دولتی. در نهایت، بدون احیای سرمایه اجتماعی پیرامون سیاست‌های کلی اصل ۴۴، اجرای مجدد یا بازطراحی این سیاست نیز با شکست مواجه خواهد شد. افکار عمومی، رسانه‌ها، سرمایه‌گذاران بخش خصوصی، فعالان اقتصادی و حتی مدیران دولتی باید باور کنند خصوصی‌سازی چرخشی درون ساختار قدرت موجود نیست، بلکه خصوصی‌سازی به معنای واگذاری مسوولانه قدرت اقتصادی به مردم است. سیاست‌های کلی اصل ۴۴ هنوز هم یک سند معتبر برای نجات اقتصاد دولتی ایران از ناکارآمدی است. اما برای زنده شدن این سند، باید دولت بپذیرد که نه

فقط مالکیت، بلکه کنترل، نفوذ و منافع سیاسی خود را نیز واگذار کند. تنها در این صورت است که می‌توان به آینده‌ای امیدوار بود که در آن، بنگاه‌های اقتصادی با مدیریت بخش خصوصی، تحت نظارت عمومی و در فضای رقابتی، مسیر رشد را طی کنند.

یادداشت تحلیلی

بخش خصوصی قربانی سیاست های نیم بند

سیدمحمد رضا دادگستر

تحلیل گر ارشد اندیشکده حکمرانی شریف

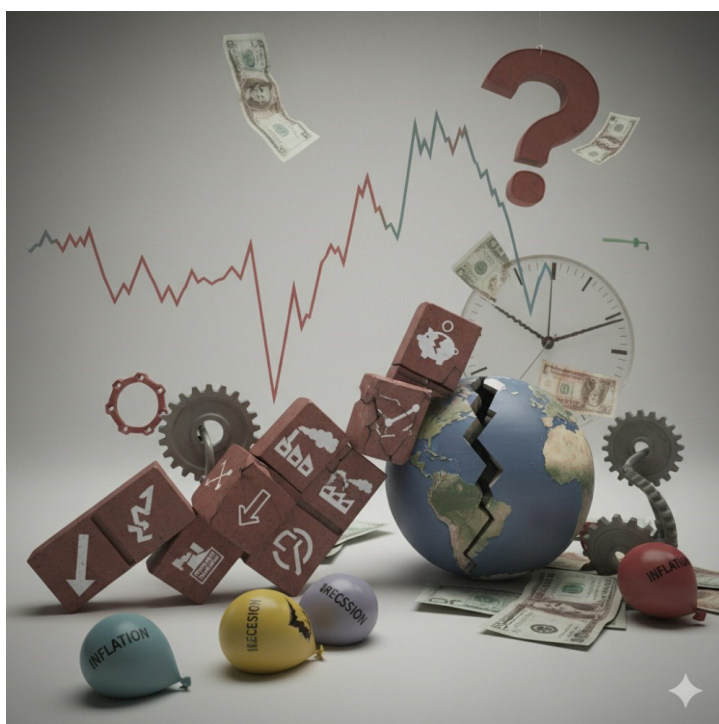
تا نرخ تورم با شتاب افزایش پیدا کند و در سال ۸۵ به ۱۱٫۹ درصد، در سال ۸۶ به ۱۸٫۴ درصد و در سال ۸۷ به ۲۵٫۴ درصد برسد. اگرچه اجرای فاز اول هدفمندسازی یارانه‌ها باعث شد تا نرخ تورم در سال‌های ۸۸ و ۸۹ کاهش پیدا کند و به حدود ۱۲ درصد برسد، اما وضع تحریم به افت چشمگیر ارزش ریال انجامید و نرخ تورم تا حدود ۴۰ درصد در سال ۹۲ افزایش پیدا کرد. به نتیجه رسیدن توافقات هسته‌ای و برجام منجر به کاهش تورم به زیر ۱۰ درصد در سال ۹۵ انجامید اما خروج آمریکا از برجام در ۱۳۹۷ و بازگشت تحریم‌ها باعث جهش مجدد نرخ ارز و افزایش تورم شد. در نتیجه تورم سالانه به بیش از ۴۰ تا ۴۵ درصد رسید. اگرچه در سال ۱۴۰۳ نشانه‌هایی از کاهش تورم دیده شد اما در نهایت همچنان نرخ تورم بیش از ۳۵

کارآفرینان خطرپذیر و فعالان اقتصادی بخش خصوصی یکی از مهم‌ترین ارکان موفقیت کشورهای پیشرو در زمینه توسعه صنعتی هستند. دولت‌ها به این قشر به چشم یک سرمایه ارزشمند می‌نگرند که باید در جریان سیاستگذاری‌های کلان کشور به مثابه یک بازیگر کلیدی مورد توجه قرار گیرند. قرار بود که در ایران نیز از رهگذر سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و اجرای سیاست خصوصی‌سازی چنین شرایطی حاصل شود و به جای شرکت‌های دولتی به عنوان پیشران‌های اقتصاد کشور شاهد کارآفرینان بخش خصوصی باشیم. با این وجود روند تصمیم‌گیری‌ها به سمتی رفته است که بخش خصوصی از ظرفیت و توانمندی لازم برای اثرگذاری در این زمینه برخوردار نبوده و همواره وزنه‌های سنگین

و فولادی بر پای آن بسته شده که جلوی عملکرد روان و چابک آن را گرفته است. در ادامه به مهم‌ترین این موانع اشاره می‌شود.

فقدان ثبات اقتصاد کلان

نرخ تورم در سال ۸۴ که سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی ابلاغ شد، معادل ۱۰٫۴ درصد بود. با این حال سیاست‌های اقتصادی دولت نهم و تزریق درآمدهای نفتی به اقتصاد کشور و بروز بیماری هلندی باعث شد

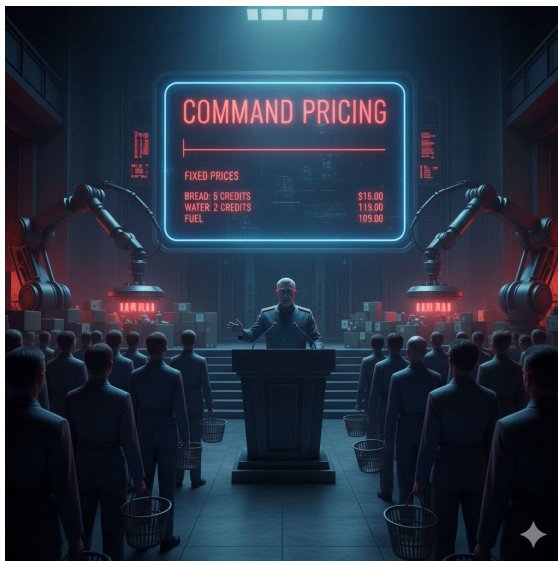
است. این دامنه وسیع از قوانین بیش از آنکه به تحکیم حاکمیت قانون در کشور کمک کند، باعث پررنگ شدن فضای ابهام و عدم اطمینان در میان شرکت‌های بخش خصوصی می‌شود و آن‌ها را نسبت به توسعه محصولات جدید و حضور در دیگر بازارها بی‌انگیزه می‌سازد. خصوصی‌سازی در صورتی قرین با موفقیت خواهد بود که همراه با یک انقلاب حقوقی باشد و آن چیزی جز اصلاح نظام قانونگذاری متناسب با مقتضیات گذار به اقتصاد بازار نیست. گفتنی است که شرکت‌های دولتی از نوعی مزیت در فضای بی‌ثباتی قانونی نسبت به بخش خصوصی برخوردارند و بهتر می‌توانند با تلاطم‌های مقررات‌گذاری سازگار شوند. از این رو فضای حاکم بر آن‌ها نوعی بی‌تفاوتی و حتی ذی‌نفع بودن نسبت به تعدد قوانین را بازنمایی می‌کند که نیازمند تامل جدی است.

درصد باقی ماند. در چنین شرایطی بخش خصوصی واقعی امکان فعالیت مبتنی بر برنامه‌ریزی و توسعه را نخواهد داشت و معاملات مبتنی بر سفته‌بازی و کسب سود از رهگذر تفاوت نرخ‌های ارز رواج پیدا خواهد کرد. افزایش هزینه‌های دسترسی به مواد اولیه وارداتی و کالاهای سرمایه‌ای از جمله پیامدهای این بحران اقتصادی دامنه‌دار است که منجر به مستهلک شدن خطوط تولید کارخانه‌ها شده است. این در حالیست که رقبای خارجی صنایع ایرانی به مرور زمان توانسته‌اند فاصله فناورانه خود را افزایش دهند و نقش کالاهای داخلی در مبادلات بین‌المللی کمرنگ شود.

تعدد و بی‌ثباتی قوانین و مقررات حاکم بر کسب و کارها

نظام پیچیده و تودرتوی قوانین و مقررات دیگر روزه سنگینی است که به پای بخش خصوصی بسته شده و امکان فعالیت آزاد و تغییر مبتنی بر شرایط متغیر بازار را از آن سلب نموده است. طبق گزارش اتاق بازرگانی تهران، در بازه زمانی ده ساله بین فروردین ۹۳ الی فروردین ۱۴۰۳ تعداد ۱۲۹۸۲ قانون یا مقرره در سامانه ملی قوانین و مقررات بارگذاری شده است که ۸ هزار مورد از آن‌ها مربوط به مجلس شورای اسلامی، هیات وزیران، گمرک، سازمان امور مالیاتی، وزارت صمت و شورای قیمت‌گذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی محصولات کشاورزی بوده

قیمت‌گذاری دستوری و مداخلات تنظیم بازاری

سیاست‌های قیمتی در سال‌های اخیر بلای جان اقتصاد ایران شده و کمتر بخشی را می‌توان یافت که از این رویکرد دستوری زخمی به یادگار نداشته باشد! این سیاست که با هدف کنترل تورم یا حمایت از مصرف‌کننده دنبال شده، عملاً دست شرکت‌های واگذار شده را برای اتخاذ تصمیم‌های اقتصادی مستقل و متناسب با واقعیت‌های بازار بسته است. در حالی که یکی از اهداف اصلی خصوصی‌سازی، افزایش بهره‌وری، ارتقای کیفیت، و رقابت‌پذیری بنگاه‌هاست، قیمت‌گذاری دستوری سبب شد بسیاری از این بنگاه‌ها نتوانند ساختار هزینه و درآمد خود را مدیریت کنند و از انگیزه‌های سرمایه‌گذاری، نوآوری و توسعه باز بمانند. برای مثال، در صنایع استراتژیک مانند فولاد، پتروشیمی، دارو و حتی خودرو، دولت همچنان به تعیین قیمت‌های نازل‌تر از نرخ

تقدم یافتن آزادسازی بر خصوصی‌سازی

در میان استراتژی‌های اصلاحات اقتصادی در کشورهای دارای ساختار اقتصاد دولتی قدرتمند و ریشه‌دار، یک پرسش همواره مورد توجه آن بوده که آزادسازی بخش‌های مختلف اقتصاد به روی فعالیت بخش خصوصی باید اولویت نخست باشد یا خصوصی‌سازی بنگاه‌های دولتی. تجربه ایران بیانگر آن است که خصوصی‌سازی شرکت‌های دولتی نسبت به آزادسازی تقدم پیدا کرد که آسیب‌های خاص خود را به همراه داشت. در حالی که در بسیاری از نمونه‌های موفق جهانی ابتدا اصلاحات نهادی، شفاف‌سازی مقررات، تقویت نهادهای تنظیم‌گر و رفع انحصارها به عنوان پیش‌نیازهای توسعه بخش خصوصی دنبال شد، در ایران فروش دارایی‌های دولتی و واگذاری بنگاه‌ها به عنوان نقطه شروع خصوصی‌سازی در نظر گرفته شد، بدون آنکه شرایط رقابتی لازم برای فعالیت مؤثر بخش خصوصی فراهم باشد. این امر باعث شد تا به جای ورود بنگاه‌های بخش خصوصی به بخش‌های انحصاری و الزام بنگاه دولتی به رقابت با آن‌ها و تقویت عملکرد بنگاه دولتی از رهگذر این رقابت، وضعیت انحصاری یا شبه‌انحصاری بنگاه‌های خصوصی شده بازتولید شد و مالکان جدید به سمت بهره‌ور ساختن آن‌ها نروند.

واقعی بازار ادامه داده است. این موضوع موجب شد شرکت‌های خصوصی‌شده که دیگر از حمایت‌های بودجه‌ای و رانت دولتی برخوردار نبودند، با حاشیه سود اندک یا حتی زیان مواجه شوند و در رقابت با شرکت‌های خارجی یا حتی نهادهای شبه‌دولتی ناتوان باقی بمانند.

چه باید کرد؟

عقب‌نشینی دولت از مداخلات دستوری یک ضرورت است که باید دنبال شود؛ در عین حال حمایت‌های هدمند از اقشار ضعیف اهداف دولت برای متعادل کردن هزینه‌های اقتصاد بازاری را محقق خواهد کرد. تقویت شورای رقابت نیز به آزادسازی بیشتر اقتصاد و مقابله با انحصار یاری خواهد رساند که مکمل واگذاری بنگاه‌های دولتی است. برای حل مشکل بی‌ثباتی و تعدد قوانین می‌توان از ظرفیت آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۰ قانون بهبود محیط کسب‌وکار استفاده کرد که بر اساس آن دستگاه‌های اجرایی باید پیش‌نویس مقررات خود را یک هفته قبل از صدور به اطلاع فعالان اقتصادی برسانند. در نهایت دولت با اتخاذ سیاست‌های ضدتورمی از طریق بهبود تجارت خارجی و انضباط بانکی، فضای اقتصادی را برای بازیگران بخش خصوصی پیش‌بینی‌پذیر سازد

GOVERNMENT

REGULATION

SUBSIDY

INDUSTRY

HEALTHCARE

HEALTHCARE

HEALTHCARE

امیرحسین قلندری

تحلیل‌گر ارشد اندیشکده حکمرانی شریف

یادداشت تحلیلی

تنظیم‌گری در بن بست: وقتی خصوصی سازی بی حکمرانی می ماند

بخش خصوصی و کاربران نهایی هستند. این نهادها به عنوان داور، با «هم‌راستاسازی» فعالیت‌های بخش خصوصی با منافع عمومی و سیاست‌های حاکمیتی، از یک طرف از تضییع منافع عمومی جلوگیری می‌کنند و از طرفی دیگر با ایجاد زمین بازی منصفانه، ضمن حفظ نظم حکمرانی، آزادی عمل بخش خصوصی را در چهارچوب قواعد مشخص فراهم می‌کنند و زمینه حضور مؤثر بخش خصوصی در بازارها را مهیا می‌سازند.

همگام با تحولات جهانی و گذار از دولت رفاه به دولت تنظیم‌گر، دولت‌ها به جای مداخلات مستقیم، به سازوکارهای تنظیم‌گرانه‌ی غیرمستقیم گرایش یافته‌اند که با بازتعریف نقش دولت و تقویت حضور بخش خصوصی و نهادهای مدنی، چهارچوبی چندلایه و تعاملی برای اداره‌ی جامعه ایجاد کرده است. در

آیا انتقال مالکیت بنگاه‌ها از حوزه عمومی به بخش خصوصی به تنهایی می‌تواند ضامن تحقق ارتقای بهره‌وری و بهبود مستمر کارایی اقتصادی باشد؟ این پرسش، هرچند به ظاهر ساده است، اما به یکی از عمیق‌ترین خلأهای سیاست‌گذاری اقتصادی در ایران اشاره دارد. امروزه، آنچه کمتر مورد توجه قرار گرفته است نه خود فرایند واگذاری به مثابه نقطه آغاز، بلکه «بستر حکمرانی پساخصوصی‌سازی» است؛ مفهومی که به مجموعه‌ای منسجم از نهادها، قواعد و سازوکارها اشاره دارد که باید شرایط فعالیت بخش خصوصی را در فضایی رقابت‌پذیر، قابل پیش‌بینی و پایدار فراهم سازد. بخشی از این بستر، مانند ثبات و پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد کلان، در یادداشت دیگر این ویژه‌نامه مورد توجه قرار گرفته است، اما در اینجا بر ضلع مغفول اما تعیین‌کننده آن یعنی «تنظیم‌گری»

تأکید می‌شود؛ نهادی که در غیاب

آن، خصوصی‌سازی تنها به انتقال انحصار از دولت به بخش خصوصی منجر خواهد شد، بی‌آنکه منافع عمومی حفظ شود.

تنظیم‌گران: نهادهایی با کارکردهای میانجی‌گرایانه

نهادهای تنظیم‌گر را می‌توان داور بازارها دانست که در محیطی پیچیده رابط میان مقامات دولتی،

سخت‌گیرانه از تفکیک قوا در تعارض است. مجموع این عوامل، شرایطی را رقم زده که حوزه‌هایی مانند برق، پتروشیمی، پسماند، برخی پلتفرم‌های آنلاین و برخی فناوری‌های نوین عملاً فاقد نهادهای تنظیم‌گر کارآمد باشند.

لایه دوم: زخم‌های نهادی و ناکارآمدی‌های تنظیم‌گران موجود

نخستین و بارزترین مسئله‌ی نهادی تنظیم‌گران، «ضعف استقلال و اقتدار» است؛ نهادهای تنظیم‌گر باید استقلال و اقتدار کافی داشته باشند تا بتوانند منصفانه میان خواسته‌ها و منافع متعارض بازیگران مختلف تعادل برقرار کنند. در ایران، تقریباً تمامی رؤسای نهادهای تنظیم‌گر به جز شورای رقابت، معاون وزیر یا منصوب مستقیم دولت هستند و به راحتی قابل عزل‌اند. در چنین شرایطی نمی‌توان انتظار داشت منافع بخش خصوصی، که دارای منافع متفاوت از دولت است، به درستی و بی‌طرفانه پیگیری شود. یکی از اصول مهم دیگر در تنظیم‌گری مستقل، حفظ اعتبار و تعهد به سیاست‌های اتخاذ شده است تا سرمایه‌گذاران اطمینان داشته باشند که قوانین و مقررات به صورت ناگهانی تغییر نخواهند کرد. در ایران، این «پیش‌بینی ناپذیری و عدم ایجاد تعهد معتبر» مسئله‌ای رایج است. تصمیمات ناگهانی در تعرفه‌ها، قیمت‌گذاری‌های دستوری و تغییر مقررات، سرمایه‌گذاران را دچار سردرگمی و تردید کرده است. علاوه بر این، «وفاور تعارض منافع» نیز از دیگر

ایران نیز، با تأخیری چندساله، اراده‌ای جدی برای این تحول دیده می‌شود که در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی متجلی است. این سیاست بر تغییر نقش دولت از مالکیت مستقیم به سیاست‌گذاری، هدایت و نظارت تأکید دارد و چشم‌اندازی نوین برای تعامل دولت، بخش خصوصی و نقش‌آفرینی تنظیم‌گری ارائه می‌کند. با این وجود، به نظر می‌رسد نهادهای تنظیم‌گر نتوانسته‌اند آنچنان که باید از پس انتظارات برآمده و پیشرفت‌های محسوسی در نظام حکمرانی کشور رقم بزنند. در ادامه، چالش‌های تنظیم‌گری در ایران در سه لایه اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

لایه‌ی اول: قفل‌شدگی تأسیس و فقدان وجود تنظیم‌گر در برخی حوزه‌ها

پس از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و تصویب قانون اجرای سیاست‌ها، طبق ماده ۵۹ این قانون، شورای رقابت موظف به تأسیس نهادهای تنظیم‌گر بخشی شده بود؛ اما تاکنون، به دلیل مقاومت دولت و وزارتخانه‌ها در واگذاری و تفویض اختیارات و همچنین وابستگی تأسیس به تصویب هیئت دولت، هیچ نهاد تنظیم‌گری از این طریق شکل نگرفته است. علاوه بر این، سنت عمیق تفکیک قوا مانعی جدی در مسیر تأسیس نهادهای تنظیم‌گر کارآمد به شمار می‌رود، چرا که تنظیم‌گران با ساختاری ویژه، همزمان مأموریت‌های مقررگذاری، قضاوت و اجرا را بر عهده دارند؛ امری که با تفسیر سنتی و

و نظام حکمرانی است. در ایران، تعاملات مؤثر میان تنظیم‌گران و دیگر ارکان نظام حکمرانی به درستی شکل نگرفته و ناسازگاری‌های موجود، این نهادها را در وضعیتی نسبی از انزوای قرار داده است.

به عنوان مثال، عدم سازگاری تنظیم‌گران با نظام اداری کشور باعث عدم شکل‌گیری ظرفیت‌های اداری متناسب با نیازهای تنظیم‌گران گردیده است؛ ضعف ارتباط تنظیم‌گران با قوه قضائیه و عدم به رسمیت شناختن کارکرد قضائی تنظیم‌گران، منجر به ضعف تنظیم‌گران در اعمال مقررات و نظارت بر اجرای آن‌ها شده است؛ ورود بعضاً ماهوی دیوان عدالت اداری به آرای تنظیم‌گران و عدم تعیین ارتباط مناسب منجر به خنثی‌شدگی و بلااثرشدن برخی تصمیمات تنظیم‌گران شده است؛ مداخله سیاست‌گذاران در بسیاری از تصمیمات تنظیم‌گران و عدم تعیین مرز مشخص بین سیاست و تنظیم‌گری، اتخاذ تصمیمات تخصصی و بلندمدت توسط تنظیم‌گران را با اختلال مواجه نموده است و در نهایت همپوشانی حیطه‌ی وظایف برخی از تنظیم‌گران منجر به ایجاد رقابت تنظیمی منفی بین آنان شده که این امر آنان را از هدف تأمین منافع عمومی دور کرده است و به چالش کشیدن صلاحیت یکدیگر مشغول کرده است.

با توجه به ضعف نهادهای تنظیم‌گر در برقراری تعامل مؤثر با سایر ارکان حکمرانی و ناتوانی در اعمال تأثیر واقعی بر بازار، ایده‌ای متأخر در ادبیات سیاست‌گذاری

چالش‌های مهم است؛ یکی از نمونه‌های این چالش، ساترا است که به دلیل وابستگی شدید به سازمان صدا و سیما، در نظارت بر بازاری که خود این سازمان در آن فعالیت می‌کند، با تعارض منافع آشکار مواجه شده است.

در کنار این موارد، «رویکرد سنتی قضایی»، منجر به شکل‌گیری سنت برگشت‌پذیری و ناپایداری خصوصی‌سازی و در نتیجه بی‌اعتمادی بخش خصوصی شده است. تنظیم‌گری اساساً با رویکردهای پیش‌دستانه، تخصصی و چابک، برای تکمیل و جبران ناکارآمدی‌های نظام قضایی سنتی شکل گرفته است. با این وجود، در ایران رویکرد قضایی سنتی همچنان غالب است و سیاست‌هایی مانند لغو و بازپس‌گیری خصوصی‌سازی‌ها و مقاومت در برابر پذیرش سیاست‌های نرم و پیشینی موجب تضعیف اعتماد و مشارکت بخش خصوصی شده است. برخی از نهادهای تنظیم‌گر گرفتار این چیرگی رویکرد قضایی هستند و علی‌رغم آنکه حامل عنوان تنظیم‌گر هستند، بیشتر بر مدار سازوکارهای قضایی سنتی، سخت و پسینی حرکت می‌کنند.

لایه سوم: عزلت در تعامل، انزوای در تصمیم

از مهم‌ترین دلایل عدم توفیق ویژه‌ی نهادهای تنظیم‌گر، عملکرد انفرادی و جزیره‌ای این نهادها و در نتیجه فاصله گرفتن‌شان از تأثیرگذاری عمیق بر بازار

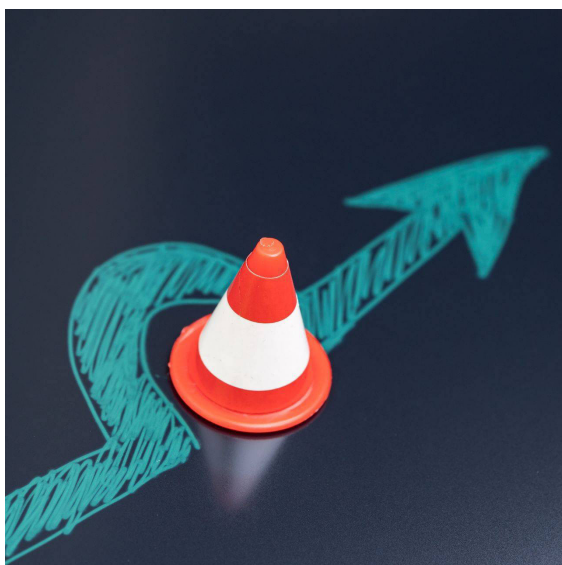
شکل گرفته است که تحقق اهداف و کارکردهای تنظیم‌گری را تنها از مسیر اتخاذ رویکردهای نظام‌مند ممکن می‌داند. این رویکرد، که پیش‌تر نیز در حوزه‌هایی همچون نظام حکمرانی، نظام سیاسی، نظام اداری و نظام نوآوری مطرح شده، بر آن است که برای دستیابی به حکمرانی تنظیم‌گرانه، باید چیدمانی منسجم از نهادهای تنظیم‌گر، نهادهای مکمل و روابط سازمان‌یافته آن‌ها با سایر اجزای حاکمیت شکل گیرد که به آن «نظام ملی تنظیم‌گری» می‌گویند.

پیشنهادهایی برای برون‌رفت از بحران سه‌لایه‌ی تنظیم‌گری

- ۱) راهکارهای برون‌رفت از قفل‌شدگی تأسیس
 - تصویب قانون جامع تنظیم‌گری از طریق مجلس
 - تصویب اساسنامه دائمی نهادهای تنظیم‌گر از طریق ظرفیت مجمع تشخیص در حل معضلات نظام (بند ۸ اصل ۱۱۰)
 - بازسازی و ترمیم تفکیک قوا از طریق ظرفیت تفسیری شورای نگهبان
 - تأسیس ۳ تنظیم‌گر بخشی با استناد به قانون برنامه هفتم

- ۲) اصلاحات ساختاری نهادهای تنظیم‌گر
 - استقلال و بی‌طرفی: سازوکارهای استقلال نسبی در عزل و نصب مدیران؛ تنوع و ثبات نسبی سبد بودجه تنظیم‌گر
 - ابزارهای تنظیم‌گری: تجهیز به بسته‌ای از ابزارهای اقتصادی، حقوقی، اجتماعی و فنی
 - مکانیسم‌های مصون‌سازی و تضمین عدم تعارض منافع: فعال‌سازی سازوکارهای

- درب‌های گردان در کنار اختصاص جایگاه‌هایی امن برای تصمیم‌گیری مدیران
 - تمایز اداری: طراحی ساختارهای منعطف، تخصصی و ویژه‌سازی شده، خارج از رویه‌های معمول سازمان اداری و استخدامی
- ۳) به سمت نظام ملی تنظیم‌گری
- تأسیس شبکه تنظیم‌گران به منظور افزایش هماهنگی، ایجاد هویت حرفه‌ای مشترک و رقابت تنظیمی مثبت و رو به بالا
 - تأسیس نهاد ناظر تنظیم‌گری (ROB: Regulatory Oversight Body) در مرکزیت دولت و ایجاد هماهنگی از بالا میان تنظیم‌گران و پیاده‌سازی سیاست‌های تنظیمی و همچنین کنترل کیفیت و عملکرد تنظیم‌گران
 - قضا دایمی تنظیمی: تعیین جایگاه شبه‌قضایی برای تنظیم‌گران و کاهش بار دستگاه قضایی
 - تقنین تنظیمی: تعیین جایگاه مقررات تنظیم‌گران در نظام حقوقی کشور

NATIONAL REGULATORY

INNOVATION
& GROWTH

COMPLIANCE
& OVERSIGHT

PUBLIC WELFARE
& SAFETY

LEGAL FRAMEWRK

مهدی میرزائی

مدیر گروه تنظیم‌گری اندیشکده حکمرانی شریف

MONOPOLY CORP

یادداشت تحلیلی

فقدان رقابت:

خصوصی‌سازی در حصار انحصار

تأسیس شورای رقابت، فرصت مناسبی فراهم آمده است تا مروری اجمالی و تحلیلی بر عملکرد این نهاد در راستای تحقق اهداف مندرج در سیاست‌های مذکور صورت پذیرد. در ادامه، این ارزیابی در سه محور مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت.

شورای رقابت در میدان نابرابر: چالش نظارت بر نهادهای قدرتمند عمومی

یکی از چالش‌های اصلی سیاست‌های خصوصی‌سازی در ایران، نحوه انتقال مالکیت‌هاست؛ به گونه‌ای که مالکیت اکثر بنگاه‌های دولتی، به جای واگذاری به بخش خصوصی واقعی، توانمند و مستقل، به نهادهای عمومی غیردولتی سپرده شده است. این نهادها که به مثابه کنشگران بزرگ اقتصادی ظاهر

سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی با تأکید بر کاهش تصدی‌گری دولت، در صدد رهایی اقتصاد ایران از انحصارات دولتی و خصوصی و سوق دادن آن به سمت بازاری رقابتی است. در بند «ه» این سیاست، اهمیت ایجاد فضای رقابتی و جلوگیری از ایجاد انحصار از طریق تنظیم و تصویب قوانین و مقررات به عنوان یک هدف مورد تأکید قرار گرفته است. در پرتو همین تأکیدات و به منظور تضمین تحقق هدف مذکور، شورای رقابت در سال ۱۳۸۷ به موجب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ تأسیس گردید تا در مسیر مقابله با انحصار و حمایت از رقابت ایفای نقش نماید.

در آستانه بیستمین سالگرد ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و نیز پس از گذشت حدود ۱۷ سال از

می‌شوند، از امتیازات ویژه و حمایت‌های ساختاری برخوردارند و در فضای رقابت شفاف و سالم، کمتر تحت فشار قرار دارند. این روند، روح اصلی سیاست‌های کلی را که بر تقویت بخش خصوصی تأکید دارد، دچار خدشه نموده است.

با هدف نظارت بر نهادهای عمومی غیردولتی، در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ پیش‌بینی‌هایی صورت گرفته است و متولی اصلی این نظارت نیز شورای رقابت تعیین شده است؛ بنا بر بند (۱) ماده (۶) این قانون مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موظفند گزارش مجموع مالکیت مستقیم و غیرمستقیم کلیه شرکت‌های تابعه و وابسته خود را هر شش ماه یک‌بار به شورای رقابت ارسال کنند. همچنین در بند (۲) این ماده ذکر شده است که این نهادها حق مالکیت مستقیم و غیرمستقیم مجموعاً حداکثر تا ۴۰٪ سهم بازار و نیز در تبصره این ماده آمده است که نظارت بر اجرای این بند توسط شورای رقابت انجام می‌شود.

شورای رقابت در راستای عمل به وظیفه نظارتی خود در قبال نهادهای عمومی غیردولتی تاکنون اقداماتی را صورت داده است که در مجموع به هیچ وجه موفق نبوده است. همچنان که در گزارش عملکرد دوره دوم شورای رقابت چنین عنوان شده است: «صندوق‌های بازنشستگی کارکنان صدا و سیما، کارکنان شهرداری تهران، نیروهای مسلح و وزارت اطلاعات، از نهادهای عمومی غیردولتی: شورای

هماهنگی تبلیغات اسلامی، سازمان دانش‌آموزی، جهاد دانشگاهی، موسسه فرهنگی هنری رودکی و بنیاد امور بیماری‌های خاص و برخی شهرداری‌ها در اجرای این بند (بند ۱ ماده ۶) همکاری نداشته‌اند و دیگر مؤسسات همکاری نسبی داشته‌اند.»

تحقق و اجرای ماده (۶) نقش به‌سزایی در شفاف‌سازی ساختار مالکیتی نهادهای عمومی غیردولتی در اقتصاد ملی و جهت‌دهی به سمت خصوصی‌سازی واقعی و دستیابی به اهداف مندرج در سیاست‌های مذکور ایفا می‌نماید؛ لیکن تاکنون شورای رقابت در به فعلیت رساندن این تکلیف قانونی با ناکامی مواجه بوده است. نهادهای عمومی غیردولتی، با اتکا به قدرت و نفوذ گسترده‌ای که در ساختارهای اقتصادی و سیاسی دارند، خود را مکلف به پاسخگویی در برابر شورای رقابت نمی‌دانند، و در مقابل، شورا نیز از اقتدار لازم برای پاسخگو نمودن آن‌ها برخوردار نیست.

شورای رقابت و آزمون ناموفق تنظیم‌گری

بخشی

یکی از وظایف پیش‌بینی‌شده برای شورای رقابت در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به‌منظور جلوگیری از ایجاد انحصار، تأسیس تنظیم‌گر بخشی است. طبق ماده (۵۹) این قانون، شورای رقابت مکلف است در حوزه کالاها و خدماتی که بازار آن‌ها به تشخیص این شورا مصداق انحصار است، پیشنهاد تأسیس تنظیم‌گر بخشی را به دولت ارسال نماید. تأسیس تنظیم‌گر بخشی نهاد مجزایی از شورای

نهاد تنظیم‌گر بخشی، اقداماتی را صورت داده است و دو اساسنامه برای تنظیم‌گر بخش برق و پسماند نیز مصوب نموده است که با توجه به پشتوانه قانون برنامه هفتم ممکن است شرایط متفاوتی را طی کند و به نتیجه برسد.

زمین‌گیری شورای رقابت در اجرای احکام ضد انحصار

مهم‌ترین وظیفه شورای رقابت در جهت مقابله با انحصار و حرکت در راستای تحقق اهداف سیاست‌های کلی اصل ۴۴، رسیدگی به رویه‌های ضد رقابتی است که موضوع ماده (۶۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ است. بر اساس این ماده، هرگاه شورا احراز کند که رویه‌ای ضد رقابتی

رقابت را ایجاد خواهد کرد که صرفاً بر روی یک بخش متمرکز خواهد بود و با توجه به اساسنامه‌ای که خواهد داشت، می‌تواند به جلوگیری از ایجاد انحصار و تحقق اهداف سیاست‌های کلی اصل ۴۴ کمک نماید. با این حال، شورای رقابت نتوانسته است از این ظرفیت قانونی خود استفاده کند و از ابتدای تأسیس شورا تا به امروز هیچ تنظیم‌گر بخشی‌ای تأسیس نشده است.

در سال‌های گذشته، شورای رقابت در بخش‌هایی مانند پتروشیمی، برق، پسماند و مخابرات نسبت به تصویب و پیشنهاد اساسنامه تنظیم‌گر بخشی اقدام کرده است که هر بار به در بسته خورده است. از سال گذشته نیز شورای رقابت با توجه به تکلیف مصرح قانون برنامه پنج‌ساله هفتم مبنی بر تأسیس سه

پیشنهاد سیاستی: تقویت اقتدار شورای رقابت

ارتقای شاخص عملکردی شورای رقابت در پرتو افزایش اقتدار این نهاد رقم خواهد خورد. گسترش و تعمیق تعاملات سازنده میان شورای رقابت و قوه قضاییه، می‌تواند موجب تقویت جایگاه شورا و مرتفع نمودن بسیاری از چالش‌ها پیش روی آن شود. با بهبود این رابطه نهادی، انتظار می‌رود که معضل عدم اجرای احکام صادره از سوی شورا کم‌رنگ‌تر شود و از طریق حمایت قضایی، امکان الزام نهادهای عمومی غیردولتی به پاسخگویی و رعایت مقررات رقابتی بیش از پیش فراهم آید. همچنین، در راستای نیل به هدف تأسیس تنظیم‌گر بخشی، تکالیف مقرر در قانون برنامه پنج‌ساله هفتم به‌عنوان پشتوانه‌ای قوی عمل نموده و افزون بر آن، افزایش ارتباط و هماهنگی شورا با دولت - از جمله عضویت رئیس شورای رقابت در هیأت دولت و شوراهای اقتصادی دولت - می‌تواند تسهیل‌گر تحقق این مهم باشد.

توسط بنگاهی اعمال شده است، می‌تواند حسب مورد یک یا چند تصمیم، اعم از دستور به فسخ قرارداد، اطلاع‌رسانی عمومی جهت شفافیت بیشتر بازار، دستور به عزل مدیران، دستور به واگذاری سهام، تعیین جریمه نقدی و... اتخاذ کند. تصمیمات اتخاذ شده شورای رقابت در این رابطه، طبق ماده (۷۰) همان قانون، توسط واحد اجرای احکام مدنی دادگستری اجرایی خواهد شد.

در عرصه عمل، وظیفه شورای رقابت در راستای مقابله با رفتارهای ضد رقابتی به دلیل ناکارآمدی نظام اجرای احکام با چالش جدی مواجه شده است. علی‌رغم تکلیف قانونی، همکاری نامطلوب واحد اجرای احکام مدنی دادگستری نه تنها ضمانت اجرایی احکام شورا را تضعیف نموده است، بلکه حتی این واحد از ارائه حداقل گزارش‌های عملکردی نیز خودداری می‌ورزد. این خلأ اطلاعاتی، شورا را در وضعیتی مبهم و فاقد ابزارهای نظارتی مؤثر قرار داده است.

در مجموع، می‌توان استدلال نمود که فلسفه‌ی وجودی و غایت اصلی تأسیس شورای رقابت که مقابله با رویه‌های ضد رقابتی و حفظ سلامت بازار است، در عمل با چالشی بنیادین مواجه گردیده است؛ چراکه دستگاه قضایی کشور به‌عنوان ضامن نهایی اجرای احکام این نهاد، ایفای نقش مؤثری در این زمینه نداشته است. این نقیصه ساختاری، کارایی شورا را در تحقق مأموریت محوری‌اش با اختلال جدی مواجه ساخته است.

MONOPOLY

EXCLUSIVE

A Newton's cradle with several silver spheres. One sphere in the foreground is replaced by a blue, reflective sphere. On top of this blue sphere stands a blue, stylized human figure. The background is a light gray with a subtle grid pattern.

بر مرز دانش

مروری کوتاه بر آخرین مقالات چاپ شده در حوزه تنظیم‌گری

ظرفیت اعتبار، اندازه سپرده‌ها و تنوع درآمدها از عوامل کلیدی هستند که این روند را هدایت می‌کنند. یافته‌های این پژوهش دارای «پیامدهای سیاستی مهمی برای بانک‌ها و تنظیم‌گران در چین» است. تنظیم‌گران باید اقدامات سیاستی متناسب با توسعه فین‌تک را تدوین کنند تا توازن بین نوآوری مالی و پیشگیری از ریسک برقرار شود و محیط توسعه‌ای با ثبات برای صنعت بانکداری فراهم گردد. با توجه به اینکه بانک مرکزی چین بر تنظیم‌گری احتیاطی فین‌تک تأکید دارد، تنظیم‌گران باید سیاست‌هایی متناسب با توسعه فین‌تک تدوین کنند تا رابطه میان نوآوری مالی و پیشگیری از ریسک به تعادل برسد. همچنین، برای بانک‌های مختلف، تنظیم‌گران باید اقدامات سیاستی هدفمند اتخاذ نمایند؛ به عنوان مثال، برای بانک‌های بزرگ و پیشرفته، حمایت از پروژه‌های اساسی فین‌تک و بهبود رژیم تنظیم‌گری پیشنهاد می‌شود؛ حال آنکه برای بانک‌های کوچک، توصیه می‌شود آستانه ورود شرکت‌های فین‌تک به کسب‌وکار بانکی تسهیل شده و از ایجاد پلتفرم‌های همکاری فین‌تک حمایت شود تا رقابت‌پذیری و ظرفیت ریسک‌پذیری آن‌ها ارتقا یابد. در نهایت، پژوهش‌های آتی در زمینه ریسک‌های خاص (مانند ریسک عملیاتی یا نقدینگی) می‌توانند مرجعی برای تنظیم‌گران جهت تدوین سیاست‌های تنظیم‌گری مؤثر فراهم آورند.

«آیا فین‌تک ظرفیت ریسک‌پذیری بانک‌های تجاری را بهبود می‌بخشد؟ شواهد تجربی از چین»^۱

فین‌تک نقش چشمگیری در ظرفیت ریسک‌پذیری بانک‌های تجاری در چین ایفا کرده است. نویسندگان مقاله‌ی فوق یک شاخص فین‌تک را با استفاده از فناوری جمع‌آوری اطلاعات از وب و داده‌کاوی ساخته‌اند و از این شاخص برای تحلیل رابطه بین فین‌تک و رفتار ریسک‌پذیری بانک‌ها استفاده کرده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهند که فین‌تک به‌طور کلی ظرفیت ریسک‌پذیری بانک‌ها را از طریق بهبود ساختار اعتبار، ساختار بدهی و ساختار درآمدی افزایش می‌دهد. همچنین بانک‌های کوچک، بانک‌های لیست‌شده و بانک‌های مستقر در مناطق اقتصادی کمتر توسعه‌یافته بیشتر از پیشرفت‌های فین‌تک بهره‌مند می‌شوند. علاوه بر این، مقاله به سازوکارهایی می‌پردازد که از طریق آن‌ها فین‌تک بر بانک‌ها تأثیر می‌گذارد و پیشنهاد می‌کند که بهبود

1. Wu, B. & Qi, Y. (2025). Does Fintech Improve the Risk-Taking Capacity of Commercial Banks? Empirical Evidence from China. *Economics*, 20250143, (1)19. <https://doi.org/10.1515/econ0143-2025->

«چارچوبی پنج لایه برای حکمرانی هوش مصنوعی: ادغام تنظیم‌گری، استانداردها و صدور مجوز»^۲

این مقاله در صدد آن است که میان اصول تنظیم‌گری در سطوح عالی، با بحث اجرای عملی آن‌ها پلی بزند تا از این رهگذر بتوان مکانیزم‌های عملیاتی برای انطباق و اجرا در حکمرانی هوش مصنوعی تعریف کرد. از این رو نویسندگان بر این باورند چهارچوب‌های نظارتی مهمی نظیر قانون هوش مصنوعی اتحادیه اروپا و چهارچوب مدیریت ریسک هوش مصنوعی NIST علی‌رغم تعیین اصول کلی عدالت و شفافیت برای هوش مصنوعی، فاقد راهنمایی‌های رویه‌ای دقیق و عملی هستند تا چگونگی اجرای مقرر سطوح بالا در بخش‌های مختلف را نشان دهند. بنابراین این فقدان جزئیات می‌تواند به ناهماهنگی در ارزیابی سیستم‌های هوش مصنوعی و در نتیجه کاهش اثربخشی مقررات و تضعیف اعتماد عمومی منجر شود. برای رفع این چالش، پژوهشگران یک چهارچوب ساختارمند پنج لایه را پیشنهاد کرده‌اند

که یک مسیر عملیاتی برای اطمینان از انطباق سیستم‌های هوش مصنوعی با الزامات فنی، نظارتی و اخلاقی ارائه می‌دهد. این مدل با محدود کردن تدریجی دامنه‌ی تمرکز، به‌طور سیستماتیک قوانین و سیاست‌های سطح بالا (لایه ۱) را از طریق استانداردها (لایه ۲)، رویه‌های ارزیابی استاندارد (لایه ۳) و ابزارها و معیارهای عملی (لایه ۴)، به اکوسیستم مجوزدهی (لایه ۵) متصل می‌کند.

به منظور کاربست و بررسی قابلیت انطباق این چارچوب با مسائل موجود در حوزه‌ی حکمرانی هوش مصنوعی، نویسندگان نسبت به انجام دو مطالعه‌ی موردی در خلال پژوهش خود مبادرت می‌ورزند. مطالعه‌ی موردی اول پیرامون عدالت در هوش مصنوعی برای تمامی کاربران است؛ موضوعی که توجه تنظیم‌گران بسیاری را در این حوزه به خود جلب کرده است. بدین ترتیب از چشم‌انداز چارچوب معرفی شده به این موضوع در دو سطح جهانی و زمینه‌ی ملی (تجربه‌ی هند) نگریسته می‌شود و قابلیت تطبیق آن مورد بررسی قرار می‌گیرد. مطالعه‌ی موردی دوم نیز در باب گزارش رویدادهای ناخواسته از جانب هوش مصنوعی (AI Incident Reporting) است که به گفته‌ی پژوهشگران هنوز به پختگی و بسندگی کافی نرسیده است و نیاز به تنظیم‌گری دارد. در نهایت پژوهشگران با چارچوب پنج لایه‌ی خود به اشکالات موجود در هر لایه می‌پردازند و متناسب با آن راهکارهایی جهت بهبود حکمرانی هوش مصنوعی

2. Avinash Agarwal, Manisha J. Nene. (2025). A five-layer framework for AI governance: integrating regulation, standards, and certification. Transforming Government: People, Process and Policy 11 September : (3) 19 ;2025 555-535.

به هوش مصنوعی در امور مالی مشخص می‌کند. یافته‌های این مقاله‌ی مروری، نشان‌دهنده‌ی تغییر توسعه‌ای در صنعت مالی است که با پذیرش فزاینده یادگیری ماشین (Machine Learning)، پردازش زبان طبیعی (NLP) و فناوری بلاکچین در فرایندهای مالی مشخص می‌شود. با این حال، این پیشرفت‌ها با چالش‌های تنظیم‌گری حیاتی همراه است. مهم‌ترین چالش‌های تنظیم‌گری شامل فقدان چارچوب‌های استاندارد شده برای اجرای هوش مصنوعی، ابهامات در قوانین، نگرانی‌های مربوط به حریم خصوصی داده‌ها و امنیت و نبود هماهنگی جهانی در تنظیم‌گری است. این نتایج برای سیاست‌گذاران دلالت‌های مهمی دارد، به ویژه با توجه به سه عامل متعارض نوآوری (innovative trilemma) که تلاش برای حفظ یکپارچگی بازار، وضوح مقررات و تشویق نوآوری را ناسازگار می‌داند. در نتیجه، برای سیاست‌گذاران حیاتی است که چارچوب‌های تنظیم‌گری استواری را توسعه دهند که بتوانند نوآوری را با حفاظت از مصرف‌کننده و مدیریت ریسک‌های سیستمی ناشی از هوش مصنوعی متعادل سازند. همچنین، اتخاذ رویکردهای تنظیم‌گری مبتنی بر ریسک، که انعطاف‌پذیری و سازگاری را در مدیریت هوش مصنوعی در امور مالی در اولویت قرار می‌دهند، یک روند ضروری به شمار می‌آید.

«یکپارچه‌سازی هوش مصنوعی در خدمات مالی: مروری نظام‌مند بر روندها و چالش‌های تنظیم‌گری»^۳

شناسایی روندهای غالب تحقیقاتی و چشم‌اندازهای آتی هوش مصنوعی در امور مالی و همچنین بررسی کاربردها، چارچوب‌های تنظیم‌گری و ملاحظات اخلاقی مرتبط با پذیرش هوش مصنوعی، از اهداف اصلی این پژوهش به شمار می‌روند. از این رو این مقاله یک مرور نظام‌مند علمی را در پی می‌گیرد که به بررسی ادغام هوش مصنوعی در خدمات مالی در بازه زمانی بین سال‌های ۱۹۸۹ تا ۲۰۲۴ می‌پردازد. این مطالعه کاربردهای محوری هوش مصنوعی را در حوزه‌هایی مانند امتیازدهی اعتباری، تشخیص تقلب، بیمه دیجیتال، مشاوره‌های رباتیک (robo-advisory) و شمول مالی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. داده‌های این پژوهش از پایگاه داده اسکوپوس بدست آمده‌اند که ۲۱۸۳ مقاله را شامل می‌شود و ماحصل آن شکاف‌های تحقیقاتی را در ادبیات مربوط

3. Vuković, D.B., Dekpo-Adza, S. & Matović, S. (2025). AI integration in financial services: a systematic review of trends and regulatory challenges. Humanities and Social Sciences Communications .562 , 12.

«تنظیم‌گری نشر اکاذیب ذیل قانون خدمات دیجیتال (DSA)»^۴

قانون خدمات دیجیتال اتحادیه اروپا (به اختصار DSA) یک قانون مهم است که از فوریه ۲۰۲۴ در کشورهای عضو اتحادیه اروپا اجرایی شد و هدف آن وضع قوانین هماهنگ برای پلتفرم‌های آنلاین به منظور تضمین یک محیط «ایمن، قابل پیش‌بینی و قابل اعتماد» بود که در عین حال از این امر اطمینان حاصل کند که حقوق بنیادین افراد به طور مؤثری محافظت می‌شوند. از این رو، این مقاله به بررسی در این زمینه می‌پردازد که اتحادیه اروپا چگونه می‌خواهد با استفاده از قانون خدمات دیجیتال (DSA) با اطلاعات نادرست یا نشر اکاذیب در پلتفرم‌های آنلاین مبارزه کند و همزمان از آزادی بیان کاربران در مقابل حذف شدن محتوایی که ممکن است به اشتباه دروغ پراکنی و اطلاعات غلط نامیده شود، محافظت کند. برای نیل به این مقصود، نویسندگان

قانون DSA را موشکافانه بررسی کرده و اقدامات اخیر کمیسیون اروپا برای اجرای این قانون علیه پلتفرم‌های بزرگ (مانند X یا متا) را مطمح نظر قرار داده‌اند تا ببینند آیا این اقدامات با حق آزادی بیان و منافع عمومی سازگار است یا خیر.

نتیجه‌گیری مقاله این است که تنظیم‌گری نشر اطلاعات غلط ذیل DSA مانند یک «شمشیر دولبه» عمل می‌کند. از یک سو، تعریف بسیار گسترده از محتوای غیرقانونی، امکان حذف اطلاعات غلط را تحت قوانین کیفری کشورهای عضو اتحادیه اروپا فراهم می‌کند و از سوی دیگر، DSA از پلتفرم‌ها می‌خواهد که هنگام محدود کردن محتوای کاربران (از جمله اطلاعات غلط)، حتماً «حقوق اساسی» آن‌ها، به ویژه حق آزادی بیان، را در نظر بگیرند. با وجود اینکه کلمه «نشر اکاذیب» در خود قانون DSA ذکر نشده است، با این حال، تنظیم‌گری اصلی آن بر روی قوانینی متمرکز شده است که برای پلتفرم‌های آنلاین بسیار بزرگ (VLOPs) در رابطه با کاهش ریسک‌های سیستمی ناشی از اطلاعات غلط اعمال می‌شود. کمیسیون اروپا که قدرت انحصاری برای اعمال این قوانین را دارد، با استفاده از اقداماتی، فشار زیادی بر VLOPs آورده است که منجر به حذف حجم زیادی از محتوا شده است. از همین رو است که منتقدان هشدار می‌دهند که رویکرد سختگیرانه کمیسیون ممکن است منجر به سیاسی شدن DSA و حذف بیش از حد محافظه‌کارانه‌ی محتوای قانونی شود که

4. Ó Fathaigh, R., Buijs, D., & van Hoboken, J. (2025). The Regulation of Disinformation Under the Digital Services Act. Media and Communication, 13, Article 9615

«ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و تنظیم‌گرانه‌ی ساختمان‌های هوشمند مبتنی بر هوش مصنوعی»^۵

هوش مصنوعی در فرایند هوشمندسازی ساختمان‌ها به‌طور مؤثر به‌کار می‌رود. به این سبب این مقاله به بررسی روش‌های مؤثر استفاده از هوش مصنوعی در ساختمان‌های هوشمند پرداخته و هدف اصلی خود را بهره‌گیری از سیستم‌های خودکار و حسگرها و بهبود عملکرد ساختمان‌ها جهت تامین آسایش بیشتر برای ساکنان و کاهش تأثیرات زیست‌محیطی تعریف کرده است. در این مسیر، چالش‌هایی همچون حفظ حریم خصوصی اطلاعات افراد و تبعیت از قوانین و مقررات پیچیده وجود دارد. برای حل این مشکلات، نویسندگان چارچوبی جدید به نام «چارچوب یکپارچه ساختمان‌های هوشمند مبتنی بر هوش مصنوعی» طراحی کرده‌اند. این چارچوب بینشی دقیق برای مدیریت بخش‌های مالی، اجتماعی، سیاسی و تنظیم‌گری مربوط به ساختمان‌های هوشمند ارائه می‌دهد.

محققان برای ارزیابی عملکرد این چارچوب، آن را شبیه‌سازی کرده و با استفاده از داده‌های واقعی جمع‌آوری شده از سیستم‌های ساختمان‌های هوشمند، مورد آزمایش قرار دادند. نتایج نشان داد که این چارچوب در مقایسه با روش‌های قبلی عملکرد بهتری دارد و توانسته است کارایی کلی ساختمان را به درصد بالایی برساند و انعطاف‌پذیری ساختمان در برابر اختلالات را نیز بهبود بخشد. یافته‌ها نشان می‌دهد چارچوب مذکور، به‌ویژه برای افزایش انطباق ساختمان‌ها با مقررات طراحی شده است. همچنین، هوش مصنوعی در این سیستم با سیاست‌های عمومی ترکیب می‌شود تا سیاست‌گذاری‌ها کارآمدتر شده و قوانین به‌طور مؤثرتری مدیریت شوند. به‌علاوه، این چارچوب از اقداماتی مانند رمزگذاری و نظارت لحظه‌ای برای حفاظت از حریم خصوصی داده‌ها استفاده می‌کند. در نهایت، این چارچوب با

5. Arun, M., Barik, D., Chandran, S. S. R., Praveenkumar, S., & Tudu, K. (2025). Economic, policy, social, and regulatory aspects of AI-driven smart buildings. *Journal of Building Engineering*, 99, Article 111666.

تقویت انطباق با قوانین، به برنامه‌ریزان شهری کمک می‌کند تا جوامع و شهرهای آینده را پایدارتر، عادلانه‌تر و انعطاف‌پذیرتر بسازند.

«چالش انرژی‌های تجدیدپذیر در اقتصادهای در حال توسعه: بررسی مالیات‌های زیست‌محیطی، توسعه مالی و ثبات سیاسی»^۶

این مقاله به بررسی نقش توسعه مالی، مالیات‌های زیست‌محیطی و ثبات سیاسی در تسهیل پذیرش انرژی‌های تجدیدپذیر در اقتصادهای نوظهور می‌پردازد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که مالیات‌های زیست‌محیطی می‌توانند به عنوان یک ابزار تنظیمی کلیدی، الگوهای تولید و مصرف انرژی را بازتعریف کنند و در نتیجه، نقش پررنگی در تسریع گذار به سمت انرژی‌های تجدیدپذیر داشته باشند. این نوع سیاست با تحمیل هزینه‌های اضافی بر استفاده از منابع فسیلی، انگیزه‌های

اقتصادی لازم را برای تولیدکنندگان جهت تغییر فناوری و برای مصرف‌کنندگان جهت تعدیل رفتار مصرفی ایجاد می‌کند. افزون بر این، چنین ابزارهایی به دولت‌ها امکان می‌دهند منابع مالی تازه‌ای برای حمایت از پروژه‌های انرژی پاک و سرمایه‌گذاری‌های زیست‌محیطی فراهم آورند. با این حال، اثربخشی این سیاست‌ها وابسته به شرایط نهادی و سیاسی است؛ به گونه‌ای که وجود ثبات سیاسی و توسعه یافتگی مالی، می‌تواند زیرساخت اجرایی و اطمینان بخشی لازم برای اجرای موفق این سیاست‌ها را مهیا کند و از بروز اختلالات ناخواسته در بازار جلوگیری نماید..

اهمیت نتایج این مطالعه در پیوند با حوزه تنظیم‌گری آن است که نشان می‌دهد سیاست‌گذاران در کشورهای در حال توسعه باید به طراحی چارچوب‌های مقرراتی یکپارچه توجه کنند؛ چارچوبی که همزمان شامل ابزارهای مالیاتی زیست‌محیطی، سازوکارهای توسعه مالی و ایجاد محیطی باثبات سیاسی باشد. چنین رویکردی نه تنها موجب افزایش کارایی سیاست‌های تنظیمی در حوزه انرژی می‌شود، بلکه زمینه را برای گذار پایدار به انرژی‌های پاک و کاهش اتکا به منابع فسیلی فراهم می‌سازد.

6. Rehman, A., Batool, Z., Ain, Q. U., & Ma, H. (2025). The renewable energy challenge in developing economies: An investigation of environmental taxation, financial development and political stability. *Natural Resources Forum*, 724–699, (1)49.

موجب کاهش توجه به حمل و نقل داخلی و مسافری شده است. این امر نشان می‌دهد که ساختار فعلی اصلاحات بیشتر به نفع حمل و نقل کالا برای صادرات است تا تأمین نیازهای روزمره شهروندان.

در حوزه اصلاح مقررات نیز نتایج بیانگر آن است که خصوصی‌سازی اپراتورها تقاضای حمل و نقل باری را تقویت می‌کند، اما بر تقاضای مسافری بی‌اثر است. در مقابل، ایجاد نهاد تنظیم‌گر مستقل موجب افزایش تقاضای مسافری می‌شود و در برخی بلوک‌های منطقه‌ای حتی بر حمل و نقل باری نیز اثر مثبت دارد. در مجموع، پژوهش نشان می‌دهد که راه‌آهن آفریقا اگرچه با چالش‌های ساختاری و نهادی جدی روبه‌روست، اما با اتخاذ سیاست‌های متوازن در حوزه اصلاحات ساختاری و تنظیم‌گری می‌تواند به ابزاری کارآمد برای توسعه پایدار تبدیل شود. تحقق این هدف نیازمند ترکیب سیاست‌های تقویت‌کننده رقابت در بخش بار با حمایت‌های نهادی و مقرراتی از خدمات مسافری است تا راه‌آهن بتواند هم نقش اقتصادی و هم نقش اجتماعی خود را در این منطقه ایفا کند.

«تأثیر مقررات زدایی بر بخش‌های راه‌آهن در آفریقای جنوب صحرا»^۷

راه‌آهن در اصل می‌تواند وسیله‌ای کم‌هزینه، کارآمد و دوستدار محیط‌زیست برای جابه‌جایی انبوه کالا و مسافر باشد؛ اما وضعیت راه‌آهن در منطقه‌ی آفریقای جنوب صحرا حاکی از آن است که این بخش با زیرساخت‌های فرسوده، کمبود سرمایه‌گذاری و ضعف مدیریتی مواجه است به‌طوری‌که خدمات مسافری در بسیاری از کشورها ناکافی و پرهزینه باقی مانده است. در چنین بستری، یافته‌های پژوهش فوق نشان می‌دهد که اصلاحات ساختاری و مقرراتی تأثیرات متفاوتی بر تقاضای حمل و نقل دارند. جداسازی افقی توانسته است تقاضای مسافری را افزایش دهد، در حالی که بر حمل و نقل باری اثری منفی داشته است. از سوی دیگر، جداسازی عمودی که اغلب با واگذاری به اپراتورهای خصوصی خارجی انجام می‌شود، کارایی حمل و نقل باری را ارتقا داده اما

7. Kogueda Franky, Bidiassé Honoré, Sandio Bebé Ophélie; The effect of deregulation on the railway sectors in Sub-Saharan Africa. Railway Sciences 27 June ;2025 307-281 ;(3) 4.

باتنظیم گران

اخبارتنظیم گران داخلی

بررسی کنید که چه موارد و موضوعاتی اکنون اولویت و نیاز زندگی مردم است و در آن‌ها انحصاری ایجاد شده که حقوق مردم که مصرف‌کننده هستند را تضییع می‌کند؛ ابتدا سراغ آن‌ها بروید و از آن نقاط انحصارزدایی کنید. رئیس دستگاه قضا در پایان خاطرنشان کرد: ما در قوه قضاییه به شما در اصلاح قوانین و رویه‌ها و اتخاذ تدابیر پیشگیرانه کمک خواهیم کرد؛ اعتقاد داریم که کار ما در قوه قضاییه و شما در شورای رقابت در راستای حفظ حقوق مصرف‌کنندگان و مردم باید مکمل یکدیگر باشد و در این مسیر تضاد و موازی‌کاری وجود نداشته باشد.

مشوق‌های اتصال فیبر نوری افزایش یافت

به گزارش روابط عمومی سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی مبلغ مشوق اپراتورها برای ایجاد اتصال به فیبر نوری در مصوبه ۳۵۶ کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات براساس شاخص‌های شهرهای کوچک، بزرگ، مراکز استان‌ها و کلان‌شهرها از ۲ تا ۵ میلیون تومان تعیین شده بود که با بازنگری در آن و در راستای رویکرد افزایش اتصال کاربران به فیبر

شورای رقابت یک نهاد فراقوه‌ای و ضد انحصار در بازار است

به گزارش روابط عمومی مرکز ملی رقابت به نقل از مرکز رسانه قوه قضاییه، حجت‌الاسلام والمسلمین محسنی اژه‌ای در دیدار با اعضای شورای رقابت، ضمن اشاره به وظایف و اختیارات قانونی این شورا، اظهار کرد: شورای رقابت یک نهاد فراقوه‌ای است که ضد انحصار در بازار است و از جریان رقابت در بازار حمایت می‌کند تا حقوق مردمی که مصرف‌کننده محصولات هستند، تضمین شود؛ این وظیفه شورای رقابت و اختیاراتی که به تبع آن وجود دارد، بسیار پُر اهمیت است.

رئیس قوه قضاییه، فرصت قانونی پیش‌روی شورای رقابت برای انحصارزدایی در بازار را فرصتی مغتنم برشمرد و بیان داشت: شما در شورای رقابت می‌توانید به هر موضوع و مقوله‌ای که انحصار ایجاد کرده است در راستای حفظ حقوق مردم و مصرف‌کنندگان ورود کنید؛ این فرصت قانونی مطلوبی است که پیش‌روی شماست؛ در این راستا، نیاز به اولویت‌بندی است؛

نوری، در مصوبه ۵-۳۶۳ کمیسیون، این مشوق‌ها بدون در نظر گرفتن اندازه شهرها، ۶ میلیون پیش‌بینی شده است. براساس مصوبه ۵-۳۶۳ کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات مبلغ مشوق‌ها از ابتدای سال جاری محاسبه شده و به صورت نقدی یا تسهیلات در اختیار اپراتورها قرار می‌گیرد و پرداخت مشوق به صورت تسهیلات پس از دریافت برنامه اپراتورها و در چارچوب تعهداتشان انجام می‌شود.

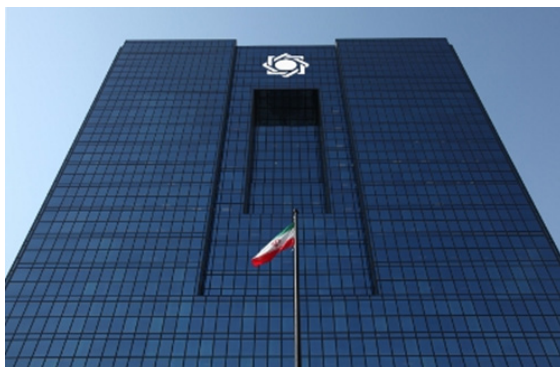
تشریح دلایل بهبود فضای کسب‌وکار در نیمه دوم سال ۱۴۰۴؛ از تداوم رشد تأمین مالی زنجیره‌ای تا بهبود شرایط تأمین مالی طرح‌های عمرانی، پیش‌بینی اعتبار هشت هزار همتی برای تحقق رشد هشت درصدی برنامه هفتم

دکتر شیرجیان، معاون سیاست‌گذاری پولی بانک مرکزی، چشم‌انداز مثبتی را برای شاخص‌های کلان اقتصادی در نیمه دوم سال ترسیم کرد و بهبود وضعیت را به‌ویژه در بخش واقعی اقتصاد پیش‌بینی نمود. او عامل اصلی این خوش‌بینی را کاهش

«ناترازی انرژی» در نیمه دوم سال دانست؛ مشکلی که در نیمه اول، به‌خصوص در فصل تابستان، تأثیر منفی معناداری بر رشد اقتصادی کشور گذاشته و مانع تحقق انتظارات شده بود. با بهبود این وضعیت و هم‌چنین ثبات بیشتر در شرایط سیاسی-امنیتی، انتظار می‌رود روند کلی اقتصاد رو به بهبودی گذارد. در حوزه تأمین مالی، تمرکز بر تقویت سرمایه در گردش بنگاه‌های تولیدی از طریق ابزارهای «تأمین مالی زنجیره‌ای» مانند اوراق گام و برات الکترونیک قرار دارد و پیش‌بینی می‌شود این روند در نیمه دوم سال با ارائه جذابیت‌های بیشتر، تقویت شود. هم‌زمان، وضعیت تأمین مالی دولت نیز بهبود خواهد یافت که این امر به تخصیص اعتبار بهتر به پروژه‌های عمرانی و ایجاد تقاضای مؤثر برای تولیدات داخلی منجر می‌شود. این شرایط به بانک‌ها نیز امکان بیشتری برای حمایت مالی از بنگاه‌های اقتصادی خواهد داد.

این اقدامات در چارچوب بسته رشد اقتصادی ۸ درصدی دولت انجام می‌شود که برای تحقق آن، منابعی نزدیک به هشت هزار همت از طریق نظام بانکی، بازار سرمایه و بودجه عمومی پیش‌بینی شده است.

رایانه‌ای) و جناب آقای دکتر صیامی (دبیر کمیسیون اقتصاد هیئت دولت) به عنوان کارشناسان عضو حقیقی شورای موصوف طی احکام رئیس کل محترم منصوب گردیدند.

جایگاه تنظیم گری بانک مرکزی

معاون حقوقی و امور مجلس بانک مرکزی، دکتر سجاد افشار، با تشریح جایگاه تنظیم گری این بانک در حوزه رمزیپول‌ها (رمزارز) و مفاهیم حقوقی مرتبط با آن اعلام کرد: موضوع رمزیپول در صلاحیت اختصاصی این بانک بوده و هر نهاد فعال در این عرصه مشخص تحت نظارت بانک مرکزی محسوب می شود. براساس ماده (۳۸) قانون بانک مرکزی، دستگاه‌ها و در رأس آن‌ها خود بانک مرکزی، امکان ارائه هیچ خدمتی به اشخاص غیرمجاز فعال در این عرصه را ندارند. بستن درگاه‌های بانکی فعالان غیرمجاز و بازکردن درگاه مجموعه‌هایی که ذیل ضوابط بانک مرکزی فعالیت کرده‌اند، در راستای همین حکم قانونی است. ازسوی دیگر، براساس ماده (۳۷) همان قانون، فعالیت خارج از ضوابط

تصویب ضوابط و برگزاری اولین جلسه شورای راهبردی توسعه فناوری‌های نوین مالی در حوزه بانکی، نظام پرداخت و رمزارزها

به گزارش روابط عمومی بانک مرکزی، شورای راهبردی توسعه فناوری‌های نوین مالی براساس مواد ۴ و ۱۶ قانون بانک مرکزی و با هدف گسترش پایدار و حمایت از فناوری‌های نوین مالی در فضای اقتصادی کشور تشکیل می گردد.

این شورا با ریاست رئیس کل بانک مرکزی و با حضور معاون نظام پرداخت و فناوری‌های نوین (به عنوان دبیر) و معاون تنظیم گری و نظارت، معاونین ارزی، سیاست گذاری پولی، بین الملل (به فراخور موضوع)، یک نفر از اعضاء هیئت عالی و پنج نفر عضو حقیقی به عنوان کارشناس ارشد خبره و مسلط به موضوعات حوزه فناوری‌های نوین مالی و رمزیپول تشکیل شده است. براین اساس جناب آقای دکتر معمارنژاد (رئیس هیئت مدیره شرکت ملی انفورماتیک)، جناب آقای دکتر حکیم جوادی (رئیس سازمان نظام صنفی

تعیین شده توسط بانک مرکزی جرم است. از آن جاکه بخش عمده‌ای از فعالان این کسب‌وکار را جوانان نوآور و علاقه‌مند به پیشرفت اقتصادی کشور تشکیل می‌دهند، بانک مرکزی تاکنون از ظرفیت این ماده استفاده نکرده و تلاش در حل مسئله از طریق تعامل و اقناع داشته است. سیاست‌گذار پولی و ارزی کشور خود را متعهد به تسهیل فعالیت کسب‌وکارهای سالم و قانونی کشور می‌داند و مقررات در حال تدوین بانک نیز در همین راستا هستند. با این حال، انتظار از نوآوران فعال در عرصه رمپول‌ها آن است که در همکاری با معاونت فن‌آوری‌های نوین بانک مرکزی در حفاظت از اطلاعات و دارایی مردم و جلوگیری از بروز برخی اقدامات مجرمانه از طریق اجرای ضوابط قانونی جاری کشور بکوشند.

جلسه کمیسیون تخصصی شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی برگزار شد

به گزارش روابط عمومی سازمان خصوصی‌سازی به نقل از شاداد، با نظر به برگزاری اولین جلسه شورای

عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در دولت چهاردهم و تاکید رییس جمهور درخصوص بررسی چالش‌های پیش روی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و قانون اجرای آن در امر واگذاری‌ها و ارائه راهکار جهت تغییر رویکرد، جلسه کمیسیون تخصصی شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی به همت معاونت سیاست‌گذاری و راهبری اقتصادی برگزار شد.

در این جلسه که علاوه بر نمایندگان اعضای شورای عالی اصل ۴۴، از صاحب نظران اقتصادی دعوت به عمل آمده بود، ضمن ارائه تصویری از گذشته و آینده واگذاری‌ها؛ آسیب‌های کلیدی حوزه واگذاری‌ها از جمله واگذاری بابت رد دیون، واگذاری به نهادهای عمومی غیردولتی به جای بخش خصوصی واقعی و عدم تنوع در روش‌های واگذاری مورد اشاره قرار گرفت و برای اساس مقرر گردید در جلسات آتی کمیسیون تخصصی راهکارهای رفع این آسیب‌ها توسط اعضای کمیسیون ارائه شود.

دانست و گفت: «واگذاری دارایی‌های دولتی، به دلیل وابستگی به قدرت و ساختار حکمرانی، برای برخی مدیران دشوار است. هم‌چنین مشکلات اسناد مالکیت، روابط حقوقی نامشخص و نبود شفافیت در وضعیت برخی دارایی‌ها، روند واگذاری را با تأخیر روبه‌رو کرده است».

واگذاری دارایی‌ها به بخش خصوصی واقعی در دستور کار گام دوم خصوصی‌سازی

به گزارش روابط عمومی سازمان خصوصی‌سازی، دکتر زهره عالی‌پور، رئیس کل سازمان خصوصی‌سازی، روز یکشنبه مورخ ۱۹/۵/۱۴۰۴ در گفت‌وگو با برنامه بازار در رادیو تهران با اشاره به تجربه اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ از سال ۱۳۸۴ گفت: «با وجود هدف‌گذاری برای کاهش سهم دولت در اقتصاد و تقویت بخش خصوصی، تاکنون بیش از ۱۰ درصد برنامه خصوصی‌سازی به بخش خصوصی واقعی نرسیده است».

وی با بیان اینکه تجربه خصوصی‌سازی در ایران با چالش‌های ساختاری، قانونی و اجرایی مواجه بوده است، افزود: «بخش قابل توجهی از واگذاری‌ها به نهادهای عمومی غیردولتی و شرکت‌های شبه‌دولتی انجام شده که مطابق قانون، باید سهام مازاد خود را واگذار می‌کردند، اما در عمل این اتفاق نیفتاده است». رئیس کل سازمان خصوصی‌سازی یکی از مهم‌ترین موانع را مقاومت برخی بدنه‌های دولتی

تشدید نظارت بر بازار اجاره مسکن با هدف صیانت از حقوق مصرف‌کنندگان

وحید منایی، معاون بازرسی و نظارت بر خدمات سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان اعلام کرد: به استناد ماده (۷) قانون ساماندهی بازار زمین، مسکن و اجاره‌بها مصوب مجلس شورای اسلامی، در استان‌هایی که نرخ تورم عمومی سالانه بیش از ۳۰ درصد باشد، شورای عالی مسکن با پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی موظف است سقف حداکثر افزایش اجاره‌بها و ودیعه مسکن را در شهرهای بالای ۱۰۰ هزار نفر جمعیت و شهرهای جدید، بین ۵۰ تا ۱۰۰ درصد نرخ تورم سالانه تعیین کند.

منایی تأکید کرد: به منظور جلوگیری از التهاب در بازار

اجاره و حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان، اطلاع‌رسانی عمومی درباره سقف افزایش مجاز اجاره بها انجام می‌شود و در صورت مشاهده هرگونه تخلف، برخورد قانونی لازم صورت گرفته و نتایج در سامانه سیمبا ثبت خواهد شد.

باید ضوابط دادخواهی متناسب با ویژگی‌های فضای مجازی بازتنظیم شود

در پیش‌نشست همایش بین‌المللی حقوق ملت و آزادی‌های مشروع در فضای مجازی با موضوع «حق بر دادخواهی و نظام حقوقی حاکم بر مسئولیت‌ها در فضای مجازی»، چالش‌های دادخواهی و مسئولیت‌پذیری کسب‌وکارهای دیجیتال بررسی شد. دکتر فراهانی، معاون مرکز ملی فضای مجازی، با بیان اینکه روش‌های دادخواهی سنتی برای فضای مجازی ناکارآمد است، به مشکلاتی نظیر وضع ناگهانی مقررات که امنیت اقتصادی را به خطر می‌اندازد، اشاره کرد. وی راه‌حل‌های حقوقی موجود مانند الزام به ثبت مقررات در سامانه قانونی و ضرورت تأیید مصوبات توسط مرکز ملی فضای مجازی برای لازم‌الاجرا شدن

را برشمرد و از تشکیل «کمیته تسهیل کسب‌وکارهای اقتصاد دیجیتال» به عنوان اقدامی جدید برای رفع نواقص سیستم سنتی و تسریع در رسیدگی به مشکلات این حوزه خبر داد.

محور اصلی این نشست، بحث پیرامون مسئولیت حقوقی پلتفرم‌ها بود. دکتر فراهانی بار دیگر رویکردهای افراطی (صفر و صدی)، مدلی چندوجهی و مبتنی بر شاخص‌های مشخص را برای تعیین میزان مسئولیت سکوها پیشنهاد کرد. این شاخص‌ها مواردی هم‌چون مقیاس و گستردگی پلتفرم، حوزه موضوعی و سطح ریسک فعالیت (برای مثال، تفاوت مسئولیت یک پلتفرم سلامت با یک سکوی سرگرمی)، میزان مداخله و کنترل پلتفرم بر محتوا، سابقه رفتاری و تلاش‌های آن برای خودتنظیم‌گری را شامل می‌شود. براین اساس، مسئولیت یک پلتفرم بزرگ با یک استارت‌آپ نوپا یکسان نخواهد بود و تعارض منافع ناشی از نقش دوگانه پلتفرم‌ها (به عنوان رقیب و تنظیم‌گر) نیز باید لحاظ گردد. در ادامه این نشست، علیپور، ضمن اشاره به نقص در اجرای قوانین موجود، بر لزوم تخصصی‌شدن و بازتنظیم نظام قضایی در حوزه سایبر تأکید کرد. او با «شبه دولت» خواندن پلتفرم‌ها، معتقد بود باید متناسب با نقش اجتماعی و فراتر از کسب‌وکارشان، مسئولیت‌هایی برای آن‌ها در جهت حمایت از حقوق عامه تعریف شود.

است. مسجدي افزود: ضرورت اقدام مشترک و هم‌افزایی با دادستانی، دادسرای فرهنگ و رسانه، ساترا و جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات به منظور اثربخشی موثر در این مسیر، هم‌چنین وجود قوانین محکم و متقن در خصوص ممنوعیت هرگونه تبلیغ، ترویج، حمایت، تحریک، تشویق و نمایش استعمال دخانیات جزو ملزومات است.

کارت زرد سازمان هواپیمایی کشوری به یک شرکت هواپیمایی داخلی

در پی بازرسی‌های فنی معاونت استاندارد پرواز سازمان هواپیمایی کشوری از یک شرکت هواپیمایی داخلی، مشخص شد برنامه‌ها و دستورالعمل‌های کارخانه سازنده در خصوص تعمیر و نگهداری فنی یکی از هواپیماهای این شرکت، به‌طورکامل رعایت نشده است. در همین راستا، سازمان ضمن عدم تمدید مجوز صلاحیت پروازی این هواپیما، دستورات لازم برای زمین‌گیرکردن آن را صادر و برای حصول اطمینان از ایمنی سایر هواپیماهای این شرکت، برنامه‌میزی ویژه‌ای را به اجرا گذاشت. هم‌چنین، سازمان هواپیمایی کشوری به مدیرعامل و مسئولان فنی و مهندسی شرکت مربوطه اخطار داد که در صورت

نشست مشترک ساترا و جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات ایران برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی سازمان تنظیم مقررات رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی، نشست مشترک ساترا با جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات ایران امروز ۳۰ تیرماه در ساترا برگزار شد. معاون تدوین مقررات و امور حقوقی ساترا در ابتدای این جلسه به ارائه گزارش آماری پایش محتوای تولیدی سکوها و فرایند ممیزی و پیگیری موارد اصلاحی توسط ساترا در حوزه استعمال دخانیات و اقدامات حقوقی ساترا در راستای برخورد با سکوهایی متخلف در حوزه انتشار غیرقانونی محتوا حاوی صحنه‌های استعمال مواد دخانی پرداخت.

دبیرکل جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات در ادامه نشست ضمن بیان ضرورت اتخاذ روش‌های اثرگذارتر نسبت به جریمه‌های مالی برای مبارزه با معضل دخانیات، بیان کرد: با توجه بر اهمیت موضوع مبارزه با معضل دخانیات برای حاکمیت در شورای عالی انقلاب فرهنگی، توجه ویژه‌ای به جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات صورت گرفته

تفاهم‌نامه جدید سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در راه‌آهن

آیین سرمایه‌گذاری در ناوگان ریلی مسافری، با امضای دو تفاهم‌نامه سرمایه‌گذاری برای خرید و بازسازی ۲۶۷ واگن مسافری به ارزش ۸۸۲۰ میلیارد تومان، روز یکشنبه ۲۹ تیرماه در ساختمان مرکزی شهدای راه آهن برگزار شد. افزایش سهم راه‌آهن از جابه‌جایی مسافر در کشور، کاهش مصرف سوخت و آلودگی هوا، کاهش میزان آمار تصادفات و تلفات ناشی از آن، حمایت از تولید داخلی و نیز افزایش حضور بخش خصوصی در صنعت ریلی از جمله اهداف این دو تفاهم‌نامه اعلام شده است.

تکرار موارد مشابه، اقدامات قانونی و تنبیهی بیشتری اعمال خواهد شد.

مصوبه جدید هیأت وزیران درباره استثنای صنایع هواپیمایی از محدودیت استقرار در شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران

به گزارش روابط عمومی سازمان هواپیمایی کشوری؛ هیأت وزیران در جلسه مورخ ۲۶ مردادماه ۱۴۰۴ و به پیشنهاد شماره ۵۰۶۵۰۸۴ مورخ ۶ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۴ وزارت صنعت، معدن و تجارت و با استناد به اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، تصویب کرد که صنایع نگهداری، تعمیر، نوسازی و بازسازی هواپیما با اخذ مجوز از مراجع ذیصلاح و رعایت قوانین و مقررات مربوط، از شمول محدودیت استقرار واحدهای صنعتی در شعاع ۱۲۰ کیلومتری شهر تهران مستثنی شوند.

مدیرکل فرآورده‌های غذایی و آشامیدنی: زیرساخت‌های نظارتی در حوزه غذا تقویت شد

دکتر عبدالعظیم بهفر در گفت‌وگو با ایفدانا گفت: تقویت زیرساخت‌های فناوری و ارتقای فرآیندهای اجرایی در حوزه غذا و آشامیدنی از برنامه‌های محوری سال نخست دولت چهاردهم بوده است. وی افزود: طراحی سامانه هشدار سریع ایران با هدف شناسایی و اطلاع‌رسانی فرآورده‌های نامنطبق و قاچاق تا پایان آذرماه به مرحله نهایی می‌رسد و تاکنون ۸۰ درصد پیشرفت داشته است. هم‌چنین، سامانه ثبت فرآورده‌ها (TTAC) برای صدور الکترونیک پروانه ساخت در حال تکمیل است. مدیرکل فرآورده‌های غذایی و آشامیدنی تأکید کرد: این اقدامات با هدف افزایش شفافیت، کاهش تخلفات، حمایت از تولید و تسهیل تجارت انجام شده و تکمیل آن‌ها نقش مهمی در ایمنی مواد غذایی و رضایت ذی‌نفعان خواهد داشت.

لزوم بازگشت ایران به کشت قانونی خشخاش برای تأمین مواد اولیه دارویی

رئیس اداره دارو و مواد تحت کنترل سازمان غذا و دارو، با اشاره به چالش‌های تأمین مواد اولیه داروهای مخدر، بر ضرورت بازگشت ایران به کشت قانونی خشخاش یا افزایش واردات رسمی از منابع معتبر بین‌المللی تأکید کرد. دکتر اسحاق اسماعیلی در گفت‌وگو با ایفدانا یادآور شد: تا پیش از انقلاب، ایران یکی از هفت کشور دارای مجوز بین‌المللی INCB برای کشت خشخاش و تولید داروهای مشتق از آن بود، اما پس از انقلاب، کشور به صورت داوطلبانه این کشت را متوقف کرد. برای تولید داروهایی مانند مورفین و پتیدین تنها دواهای کار وجود دارد؛ یا صدور مجوز کشت قانونی خشخاش و یا واردات رسمی از منابع معتبر بین‌المللی.

مصوبه کمیسیون عمران مجلس شورای اسلامی مبنی بر تعیین مرجع صدور مجوزهای حمل و نقل هوشمند (تاکسی‌های اینترنتی)، الحاقی در لایحه اصلاح قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت

مصوبه کمیسیون عمران مجلس شورای اسلامی مبنی بر تعیین مرجع صدور مجوزهای حمل و نقل هوشمند (تاکسی‌های اینترنتی) الحاقی در لایحه اصلاح قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت، موضوع نامه شماره ۱۰۰۵۸۲/۵۳۵۷۷ مورخ ۰۸/۰۹/۱۳۹۹ در جلسه ۲۳/۰۶/۱۴۰۴ هیئت وزیران مطرح و با اعمال وظایف حاکمیتی و مدیریت و نظارت بر حمل و نقل بار و مسافر و زیرساخت‌های مرتبط با آن در شهرها و حريم‌ها توسط وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) و در محدوده خارج از شهرها توسط وزارت راه و شهرسازی (سازمان راه‌داری و حمل و نقل جاده‌ای) موافقت گردید.

تصویب نامه در خصوص اصلاح تصویب نامه موضوع ورود فلزات گران بها (طلا، نقره و پلاتین) به کشور توسط سرمایه‌گذاران خارجی

تصویب نامه مصوب جلسه مورخ ۰۶/۰۶/۱۴۰۴ هیات وزیران در خصوص «اصلاح تصویب نامه موضوع ورود فلزات گران بها (طلا، نقره و پلاتین) به کشور توسط سرمایه‌گذاران خارجی» با شماره ۱۰۵۵۳۵ در تاریخ ۰۶/۰۷/۱۴۰۴ توسط معاون اول رئیس جمهور ابلاغ شد. براین اساس، دیگر نیازی به ثبت سفارش واردات در گمرک، وجود ندارد.

اخبار بین‌الملل و تنظیم‌گران جهان

تنظیم‌گری دور دنیا

اعتراف یوتیوب به سانسور محتوا تحت فشار دولت بایدن؛ اکانت‌های مسدود شده باز می‌گردند

گوگل در نامه‌ای رسمی به کنگره آمریکا اعتراف کرده است که دولت بایدن در زمان خود، این شرکت را برای سانسور محتوا در یوتیوب تحت فشار قرار داده بود. حالا گوگل می‌گوید حساب‌هایی که به این دلیل تعلیق شده بودند، بازگردانده خواهند شد. در جلسه اخیر کمیته قضایی مجلس نمایندگان آمریکا به ریاست «جیم جردن»، نماینده جمهوری خواه اوهایو،

گوگل اعلام کرده که تمامی حساب‌های یوتوب که به دلیل اظهارنظرهای سیاسی درباره همه‌گیری کووید-۱۹ یا انتخابات ریاست جمهوری بسته شده بودند، امکان بازگشت به پلتفرم را خواهند داشت. براساس نامه‌ای که «دنیل داناوان»، مشاور ارشد حقوقی آلفابت (شرکت مادر گوگل) به کنگره ارسال کرده، دولت بایدن تلاش داشته است تا این غول فناوری را وادار به حذف محتوایی کند که در واقع با سیاست‌های یوتوب مغایرتی نداشته‌اند. داناوان در این نامه تأکید کرده است: «غیرقابل قبول و اشتباه است که هر دولتی، از جمله دولت بایدن، بخواهد در تصمیم‌گیری‌های محتوایی ما دخالت کند.»

گوگل هنوز به انحصارگرایی در بازار تبلیغات آنلاین متهم است

وکلا گوگل و وزارت دادگستری آمریکا دوباره در دادگاه فدرال ویرجینیا روبه‌روی هم قرار می‌گیرند تا درباره چگونگی بازگرداندن رقابت به بازار تبلیغات دیجیتال مناظره کنند. وزارت دادگستری مدعی است گوگل با انحصار غیرقانونی در فناوری تبلیغات، رقبا را کنار زده است و خواستار تجزیه بخشی از کسب‌وکار این

شرکت شده؛ از جمله فروش پلتفرم AdX exchange. AdX exchange بستری است که تراکنش‌های دیجیتال برای تبلیغاتی را که در بالا یا کنار بسیاری از وب‌سایت‌ها دیده می‌شوند، تسهیل می‌کند. گوگل در مقابل پیشنهاد داده دسترسی سرورهای تبلیغاتی مستقل به AdX آزاد شود. این پرونده پس از حکم تاریخی قاضی مهتا در مورد انحصار گوگل در جستجوی آنلاین، مرحله‌ای تازه در چالش ضد انحصاری ایالات متحده با این شرکت محسوب می‌شود، هرچند روند آن ممکن است سال‌ها به طول انجامد.

دیوان عالی آمریکا قانون ایالت می‌سیسیپی برای بررسی سن کاربران در شبکه‌های اجتماعی را تأیید کرد

دادگاه عالی ایالات متحده درخواست فوری انجمن تجاری NetChoice برای تعلیق قانون ایالتی HB ۱۱۲۶ را رد کرد؛ قانونی که شبکه‌های اجتماعی را ملزم می‌کند هنگام ایجاد حساب کاربری، سن کاربران را تأیید کرده و استفاده افراد زیر ۱۸ سال را منوط به رضایت والدین کند. گرچه قاضی برت کاوانا اشاره کرد این قانون احتمالاً با متمم

اول قانون اساسی مغایرت دارد، اما دادگاه تشخیص داد NetChoice نتوانسته خطر فوری و جدی اجرای قانون را اثبات کند. این انجمن که از سوی شرکت‌هایی مانند متا، گوگل، آمازون و ردیت حمایت می‌شود، مدعی است الزامات تأیید سن آزادی بیان را محدود می‌کند. تصمیم اخیر پس از ماه‌ها کشمکش حقوقی صادر شده و هم‌زمان با تلاش فزاینده قانون‌گذاران آمریکا و سایر کشورها برای محافظت از کودکان در برابر محتوای مضر آنلاین، نشانگر تداوم تنش میان حفاظت از کودکان و آزادی بیان دیجیتال است.

درخواست متخصصان فناوری: برای هوش مصنوعی خطوط قرمز بین‌المللی تعیین کنید

درفراخوانی با عنوان «فراخوان جهانی برای خطوط قرمز هوش مصنوعی»، بیش از ۲۰۰ متخصص برجسته، از جمله جفری هینتون و یکی از بنیان‌گذاران OpenAI، خواستار تعیین مرزهای جهانی برای رفتار و توسعه هوش مصنوعی شدند. این بیانیه

از دولت‌های جهان می‌خواهد تا پایان ۲۰۲۶ بر سر توافق بین‌المللی برای مشخص کردن اقداماتی که هوش مصنوعی هرگز نباید انجام دهد، به اجماع برسند. نمونه‌هایی از این خطوط قرمز شامل ممنوعیت ساخت سیستم‌هایی است که می‌توانند بدون نظارت انسانی خود را تکثیر کنند یا از انسان غیرقابل تشخیص باشند. امضاکنندگان تأکید دارند که تعهدات داوطلبانه شرکت‌ها کافی نیست و باید نهادی مستقل و فراملی ایجاد شود تا بر اجرای این اصول نظارت کند. در پاسخ به نگرانی‌ها درباره تأثیر این محدودیت‌ها بر نوآوری، دانشمندی مانند استوارت راسل تأکید کرده‌اند که پیشرفت علمی و اقتصادی می‌تواند بدون ساخت سامانه‌های خطرناک یا غیرقابل کنترل ادامه یابد.

گزارش جدید آنتروپیک: هوش مصنوعی در حال تصاحب موقعیت‌های شغلی است

گزارش جدید منتشر شده از سوی شرکت هوش مصنوعی آنتروپیک نشان می‌دهد که هوش مصنوعی در حال تغییر چشم‌انداز بازار کار و جایگزینی نیروی

انسانی است. آنتروپیک که به‌تازگی به ارزش ۱۸۳ میلیارد دلاری در بازار دست پیدا کرده، در گزارش جدید خود گفته بیش از سه چهارم (۷۷ درصد) کسب‌وکارهایی که از مدل‌های هوش مصنوعی Claude استفاده می‌کنند، این کار را برای خودکارسازی وظایف انجام داده‌اند. از سوی دیگر، تنها ۱۲ درصد از کسب‌وکارها از Claude برای تقویت یا بهبود کار استفاده کرده‌اند.

«نرخ ۷۷ درصدی خودکارسازی نشان می‌دهد شرکت‌ها از Claude برای واگذاری وظایف استفاده می‌کنند، نه به‌عنوان یک ابزار همکاری. با توجه به الگوهای آشکار خودکارسازی در استفاده تجاری، این روند می‌تواند موجب اختلال در بازار کار شود و احتمالاً آن دسته از کارگرانی را بیکار کند که مشاغلشان بیش از همه در معرض خودکارسازی قرار دارند.»

سازمان تجارت جهانی: هوش مصنوعی تا سال ۲۰۴۰ ارزش تجارت را ۴۰ درصد افزایش می‌دهد

گزارش جدید سازمان تجارت جهانی (WTO) پیش‌بینی می‌کند که هوش مصنوعی می‌تواند تا سال ۲۰۴۰ ارزش تجارت جهانی را تا ۴۰ درصد افزایش

دهد و موجب رشد ۱۳ درصدی تولید ناخالص داخلی جهان شود، اما هشدار می‌دهد که بدون سیاست‌گذاری صحیح، این فناوری نابرابری اقتصادی را تشدید خواهد کرد. براساس گزارش تجارت جهانی ۲۰۲۵، هوش مصنوعی با کاهش هزینه‌ها، بهینه‌سازی لجستیک، تسهیل امور گمرکی و رفع موانع زبانی می‌تواند تجارت را به‌ویژه برای کسب‌وکارهای کوچک در کشورهای در حال توسعه تسهیل کند. WTO تأکید دارد که برای بهره‌مندی همگانی از مزایای آن باید در زیرساخت‌های دیجیتال، آموزش و مهارت‌آموزی سرمایه‌گذاری شود و تعرفه‌ها بر کالاهای مرتبط با فناوری هوش مصنوعی کاهش یابد تا دسترسی به این فناوری عادلانه‌تر شود.

رابین‌هود با چرخشی ۱۸۰ درجه‌ای، وارد حوزه «کپی-تریدینگ» می‌شود؛ تغییر در فضای تنظیم‌گری چه تفاوت بزرگی ایجاد می‌کند.

حدود ۹ ماه پس از آن که شرکت رابین‌هود (Robinhood) تلویحاً گفته بود یک پلتفرم جوان «کپی-تریدینگ» (Copy Trading) صرفاً به این دلیل فعالیت می‌کند که از چشم‌رگولاتورها پنهان مانده،

اکنون این شرکت با معرفی «رابین‌هود سوشال» (Robinhood Social) ورود خود به این حوزه را اعلام کرده است؛ این ویژگی جدید به کاربران امکان می‌دهد تا سرمایه‌گذاران برجسته را دنبال کرده و معاملات آن‌ها را به صورت دستی تکرار کنند. این اقدام، یک چرخش موضعی چشمگیر برای این کارگزاری آنلاین محسوب می‌شود که همواره در مورد ویژگی‌هایی که می‌توانستند نظارت دقیق نهادهای قانونی را به دنبال داشته باشند، محتاطانه عمل کرده است. اکنون رابین‌هود بر این باور است که چشم‌انداز نظارتی به اندازه‌ای تغییر کرده که بتواند با اطمینان وارد بازار کپی-تریدینگ شود.

را مشابه صادرکنندگان کارت اعتباری تنظیم‌گری کند. این تصمیم پس از تحقیقات گسترده‌ای اتخاذ شد که نشان می‌دهد رشد سریع BNPL با افزایش چشمگیر تأخیر در پرداخت اقساط، بالا رفتن نرخ وام‌های سوخت‌شده و سوءاستفاده از داده‌های مصرف‌کنندگان همراه بوده است. CFPB هشدار داده که اعطای هم‌زمان وام توسط چند ارائه‌دهنده، ریسک بدهی مصرف‌کنندگان را به‌ویژه برای خریدهای روزمره افزایش می‌دهد. در مقابل، فعالان صنعت مدعی‌اند BNPL جایگزینی شفاف برای کارت‌های اعتباری است، اما شواهد حاکی از آن است که برخی مصرف‌کنندگان برای پرداخت اقساط، از مخارج ضروری خود می‌زنند؛ موضوعی که ضرورت مداخله و تنظیم‌گری مؤثرتر این بازار را برجسته می‌کند.

رئیس کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا: آینده مالی دنیا با رمزارز رقم خواهد خورد.

پل اس. آتکینز، رئیس کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا (SEC) در جدیدترین بیانیه خود از پیشنهادات سیاستی گروه کاری بازارهای مالی (PWG)

نهاد نظارتی آمریکا با هشدار به صنعت BNPL، خواستار نظارت سخت‌گیرانه‌تر شد

دفتر حفاظت مالی مصرف‌کننده آمریکا (CFPB) در گزارشی رسمی خواستار نظارت سخت‌گیرانه‌تر بر صنعت «الان بخر، بعداً پرداخت کن» (BNPL) شده و قصد دارد شرکت‌هایی مانند کلارنا و آفتری

نهاد رقابت مکزیک در آستانه صدور رأی درباره تسلط گوگل بر بازار تبلیغات دیجیتال

نهاد رقابت مکزیک (COFECE) در حال بررسی پرونده‌ای است که به تسلط گوگل در بازار تبلیغات دیجیتال می‌پردازد. این پرونده بخشی از موج جدید اقدامات ضدانحصار در آمریکای لاتین است و هدف آن محدود کردن نفوذ شرکت‌های فناوری در اکوسیستم تبلیغات آنلاین است. کارشناسان می‌گویند در صورت اثبات تخلف، این رأی می‌تواند سابقه‌ای مهم برای تنظیم‌گران منطقه ایجاد کند و به بازتعریف ساختار بازار تبلیغات دیجیتال بینجامد.

در خصوص رمزارزها حمایت کرد. او این پیشنهادات را حاصل تلاش‌های مشترک میان نهادهای مختلف و گامی مهم در جهت شفافیت قانونی در بازار دیجیتال دانست. آتکینز افزود که این تلاش‌ها با هدف رئیس‌جمهور ترامپ برای تبدیل ایالات متحده به مرکز جهانی اقتصاد رمزارزها مطابقت دارد.

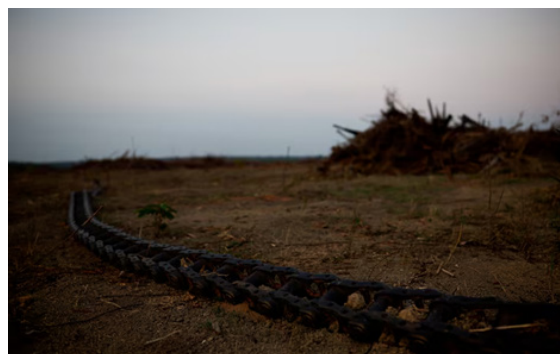
آتکینز می‌گوید گزارش PWG چارچوب متوازی برای نظارت بر دارایی‌های دیجیتال فراهم کرده است که نوآوری را تشویق و از سرمایه‌گذاران محافظت می‌کند. این چارچوب به تقویت امنیت بازارها و پذیرش ایمن رمزارزها کمک خواهد کرد. SEC هم‌چنین از اختیارات خود برای تنظیم قوانین جدید در این حوزه استفاده خواهد کرد. گزارش PWG بر لزوم هماهنگی بیشتر میان SEC، CFTC و سایر آژانس‌های فدرال تأکید دارد تا رویکرد یکپارچه و شفاف در زمینه نظارت بر بازارهای دیجیتال ایجاد شود. آتکینز اظهار داشت که این تلاش‌ها به توسعه سیاست‌های نوآورانه و پایدار برای رشد صنعت رمزارزها خواهد انجامید.

شبکه‌های اجتماعی را تا حدی مسئول محتوای منتشرشده توسط کاربران می‌داند. این تصمیم در پاسخ به گسترش اطلاعات نادرست و گفتار نفرت‌آمیز اتخاذ شده است و راه را برای قوانین جامع‌تر مسئولیت پلتفرم‌ها هموار می‌کند. شرکت‌های فناوری نگران‌اند که این تصمیم هزینه‌های انطباق و سانسور پیشگیرانه را افزایش دهد.

ژاپن مقررات ایمنی جدید برای کار در گرمای شدید را تصویب کرد

در ژاپن، موج‌های گرمای شدید تابستان ۲۰۲۵ دولت را واداشت تا مقررات سخت‌گیرانه‌ای درباره شرایط کاری در فضاهای باز تصویب کند. این مقررات کارفرمایان را ملزم به فراهم کردن سایه، لباس‌های خنک و استراحتگاه‌های تهویه‌دار می‌کند. سیاست جدید نشانه‌ای از رویکرد تطبیقی ژاپن به تغییرات اقلیمی و سلامت شغلی کارگران در مواجهه با گرمای بی‌سابقه است.

اختلافات بر سر ابتکار توقف سویا در آمازون؛ نگرانی از عقب‌گرد زیست‌محیطی در برزیل

در برزیل، مناقشه بر سر ابتکار «موراتوریوم سویا» که صادرات سویا از مناطق جنگلی را محدود می‌کرد، به چالش قضایی و رقابتی کشیده شد. تعطیلی وب‌سایت رسمی این طرح پس از فشار لابی‌های صادراتی، نگرانی از عقب‌گرد زیست‌محیطی را افزایش داده است. نهادهای نظارتی احتمال سوءاستفاده از قدرت بازار و تبانی در میان اتحادیه‌های صادراتی را بررسی می‌کنند، که می‌تواند پیامدهای بزرگ اقتصادی و سیاسی داشته باشد.

دیوان عالی برزیل پلتفرم‌های اجتماعی را برای محتوای کاربران مسئول دانست

دیوان عالی برزیل حکمی صادر کرد که پلتفرم‌های

برانگیخته است. نهادهای حقوق بشری هشدار داده‌اند که فقدان چارچوب شفاف برای استفاده از داده‌ها می‌تواند راه را برای سوءاستفاده از فناوری نظارتی باز کند. این اتفاق، به‌ویژه پس از تصویب قانون امنیت سایبری، نشانه‌ای از افزایش قدرت دولت در کنترل ارتباطات دیجیتال تلقی می‌شود.

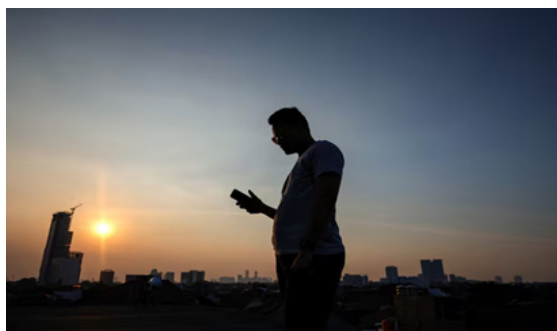
پارلمان کره جنوبی استفاده از موبایل در مدارس را ممنوع کرد

پارلمان کره جنوبی طرحی تصویب کرد که استفاده از موبایل، تبلت و ابزارهای دیجیتال را در مدارس ممنوع می‌کند. هدف قانون کاهش حواس پرتی دانش‌آموزان، محافظت از سلامت روان و مقابله با اعتیاد دیجیتال است. هم‌زمان، منتقدان می‌گویند اجرای این قانون نیازمند زیرساخت‌های حمایتی و آموزش خانواده‌هاست تا اثر معکوس بر یادگیری نگذارد.

متابلیغات سیاسی را در اتحادیه اروپا متوقف می‌کند

شرکت متا اعلام کرد تبلیغات سیاسی را از پلتفرم‌های خود در اتحادیه اروپا متوقف می‌کند تا از تبعات قوانین جدید شفافیت تبلیغات (TTPA) جلوگیری کند. این تصمیم نشان‌دهنده شکاف میان الزامات قانونی اروپا و مدل‌های تجاری شرکت‌های فناوری است و احتمال دارد موجی از بازنگری در شیوه‌های هدف‌گیری و محتوای سیاسی در فضای آنلاین به وجود آورد.

موافقت اپراتورهای اندونزی با نصب تجهیزات شنود؛ نگرانی از گسترش نظارت دولتی

در اندونزی، همکاری دادستانی با اپراتورهای مخابراتی برای نصب ابزارهای شنود رسمی بحث‌گسترده‌ای درباره تعادل میان امنیت عمومی و آزادی‌های مدنی

اکوسیستم‌های دریایی ارائه دهد. این رأی نشانه‌ای از قدرت‌گیری جامعه مدنی در مقابله با پروژه‌های پریسک نفت و گاز است و می‌تواند بر سیاست انرژی کشور نیز اثرگذار باشد.

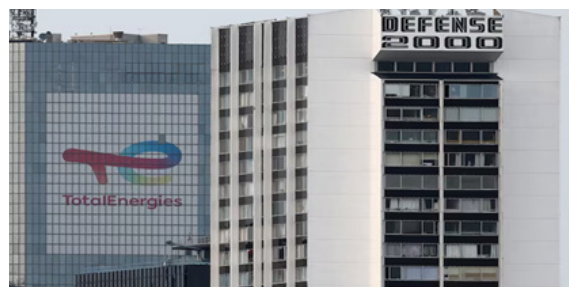
غنا اصلاحات تازه‌ای برای افزایش سهم جوامع محلی از درآمد معدن‌ها تصویب کرد.

دولت غنا بسته‌ای اصلاحی برای بخش معدن تصویب کرد که هدف آن تسریع فرآیند صدور مجوز و افزایش سهم مستقیم جوامع محلی از درآمدهای معدنی است. این تغییرات برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی طراحی شده، اما تحلیل‌گران تأکید دارند که نظارت مؤثر و شفافیت مالی برای جلوگیری از فساد حیاتی خواهد بود.

گرمای بی‌سابقه تابستان، شبکه برق اروپا رازیر فشار برد

تابستان ۲۰۲۵ برای اروپا با فشار سنگین بر شبکه برق همراه بود؛ گرمای شدید و کاهش توان نیروگاه‌های آبی و هسته‌ای به بحران مقطعی عرضه انجامید. این وضعیت اهمیت اصلاحات بازار برق، سرمایه‌گذاری در ذخیره‌سازی و بهبود زیرساخت‌های مقاوم در برابر تغییرات اقلیمی را دوچندان کرد. کمیسیون اروپا اکنون در حال بررسی بسته‌ای برای افزایش ظرفیت تجدیدپذیر و ذخیره انرژی است.

دادگاه مجوز نفتی توتال انرژی در ساحل غربی آفریقای جنوبی را لغو کرد

دادگاه عالی آفریقای جنوبی مجوز محیط‌زیستی پروژه نفتی توتال انرژی در ساحل غربی را لغو کرد و از شرکت خواست ارزیابی‌های جامع‌تری از اثرات بر

گفت‌وگو با جناب آقای دکتر حمیدرضا فولادگر

عضو شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

اصل ۴۴ زیر ذره بین نقد:

**چرا خصوصی سازی در ایران به
شبه دولتی سازی تبدیل شد؟**

درآمدزایی بلکه با مبلغی کم یا بدون دریافت وجه واگذار کند، اما در مقابل بخش خصوصی متعهد شود شاخص‌های تولید، اشتغال و بهره‌وری را در یک بازه زمانی مشخص بهبود دهد. این شیوه در بسیاری از کشورها تجربه شده و در شرایطی که فروش نقدی بنگاه‌ها به دلیل زیان انباشته امکان‌پذیر نیست، می‌تواند هم منجر به احیای بنگاه شود و هم از تعطیلی و بیکاری جلوگیری کند.

۳. اخیراً صحبت‌هایی درباره عرضه سهام شرکت‌های مرتبط با منابع طبیعی مطرح شده است. این طرح چه هدفی دارد؟

در جلسات کمیسیون اقتصادی مجمع تشخیص مصلحت نظام، وزیر اقتصاد پیشنهاد داد بخشی از سهام شرکت‌های بزرگ دولتی در بورس عرضه شود تا منابع حاصل از فروش سهام، دوباره در همان بخش برای توسعه سرمایه‌گذاری استفاده شود. به عنوان مثال برای اجرای این طرح لازم بود شرکت ملی نفت ایران به گروه دوم منتقل شود تا امکان عرضه محدود سهام آن فراهم شود. این پیشنهاد با هدف تأمین مالی درون بخشی و افزایش شفافیت مطرح شد، اما هنوز به مرحله اجرا نرسیده است.

۴. یکی از چالش‌های خصوصی سازی، مسئله‌ی تعدیل نیرو و بیمه بیکاری است. دیدگاه شما در این باره چیست؟

تا زمانی که نظام بیمه بیکاری کارآمد نباشد،

۱. از منظر جناب عالی تاکنون چه میزان اهداف سیاست‌های کلی اصل ۴۴ مبنی بر خصوصی سازی بنگاه‌های دولتی محقق شده است؟ وضعیت مالکیت بنگاه‌های بزرگ کشور در حال حاضر چگونه است؟

طبق آمار سازمان خصوصی سازی، تاکنون کمتر از ۱۷ درصد از کل واگذاری‌های انجام شده به بخش خصوصی واقعی بوده است. همچنین طبق برآوردی که در سال‌های اخیر انجام شده است، تقریباً هیچ‌یک از صد شرکت بزرگ ایران به صورت کامل خصوصی نیستند. اغلب این شرکت‌ها دارای ترکیبی از سهام داران دولتی، شبه دولتی و عمومی غیردولتی اند و سهم واقعی بخش خصوصی در مالکیت و مدیریت آن‌ها بسیار محدود است. این ساختار مالکیتی معیوب باعث شده است که نه رقابت واقعی شکل بگیرد و نه بهره‌وری بنگاه‌ها بهبود یابد. عملاً بخش قابل توجهی از اقتصاد کشور همچنان در دست نهادهای وابسته به دولت یا حاکمیت است.

۲. وضعیت بنگاه‌های دولتی زیان ده چگونه است؟ آیا می‌توان طراحی بهینه‌ای برای واگذاری آن‌ها شکل داد؟

بسیاری از شرکت‌های دولتی عملاً ورشکسته‌اند و ادامه فعالیتشان برای دولت هزینه‌زا است. بهترین روش برای واگذاری این نوع بنگاه‌ها، واگذاری تعهدی است؛ یعنی دولت شرکت ورشکسته رانه به قصد

۵. یکی دیگر از چالش‌های خصوصی‌سازی در ایران موضع‌گیری منفی عموم جامعه و بسیاری از مسئولین دولتی و حاکمیتی نسبت به این سیاست و حتی واژه خصوصی‌سازی است. در همین راستا، برخی از مسئولین به واژه مردمی‌سازی اشاره می‌کنند و آن را متفاوت از خصوصی‌سازی تلقی می‌کنند. نسبت این دو سیاست با یکدیگر چگونه است؟

در مجلس، برخی نمایندگان و یا بعضی رسانه‌ها و یا محافل سیاسی با اصل واژه خصوصی‌سازی مخالفت دارند و اصرار دارند از عبارت «مردمی‌سازی اقتصاد» استفاده شود، در حالی که خصوصی‌سازی در ذات خود همان مردمی‌سازی است. مردمی‌سازی اقتصاد از مسیر بخش‌های خصوصی و تعاونی و صنفی

کارفرمایان و دولت نمی‌توانند در کوتاه‌مدت نیروی مازاد را تعدیل کنند، زیرا این کار پیامدهای اجتماعی سنگینی دارد. در کشورهای توسعه‌یافته، نظام بیمه بیکاری قوی است و حتی اولویت استخدام با افرادی است که در حال دریافت بیمه بیکاری هستند. به عنوان نمونه، برخی شرکت‌های فولادی و یا خودروبی که زیان انباشته دارند، دو یا سه برابر نیاز واقعی خود نیرو دارند. بدون اصلاح نظام بیمه و حمایت اجتماعی، چنین بنگاه‌هایی هیچ‌گاه قابل اصلاح نخواهند بود. دولت باید هرچه سریع‌تر بدهی‌های انباشته خود به سازمان تأمین اجتماعی را پرداخت کند. از سوی دیگر، مجلس نیز نباید به صورت مکرر معافیت‌ها یا تکالیف جدیدی را بر عهده بیمه بگذارد. این کار عملاً تعادل مالی صندوق‌های بیمه‌ای را برهم می‌زند.

و به نهادهایی که خصوصی واقعی نیستند، واگذار شده‌اند، آیا پنجره فرصت خصوصی سازی در ایران بسته شده است؟ در سال‌های آینده و در ادامه حیات دولت، آیا خصوصی سازی معنایی خواهد داشت؟

این جمله درست است که از نظر تعدادی هم اکنون تعداد نه چندان زیادی (حدود ۱۱۶) شرکت باقی مانده است که باید واگذار شود، اما می‌توان در آینده تدابیری اتخاذ نمود که تعداد این شرکت بیشتر شود.

اولاً طبق سیاست‌ها و استثنائاتی که مجلس تعیین کرده است (مانند سرمایه گذاری در فناوری‌های نو و ریسک پذیر و...) دولت همچنان مجاز به سرمایه گذاری است. این بدان معناست که حتی با واگذاری دارایی‌ها، دولت همواره در حال زایش بنگاه‌های جدید است و بنابراین باید برای واگذاری‌های آینده نیز برنامه ریزی زمان بندی شده وجود داشته باشد. در واقع، خصوصی سازی پایان پذیرفته است و در آینده بنگاه‌های بالقوه‌ای وجود دارند که می‌توانند با سرمایه گذاری‌های جدید دولت ایجاد شوند و سپس واگذار شوند.

و... محقق می شود.

هدف نهایی هر دو یکی است (واگذاری مدیریت و مالکیت از دولت به مردم) اما برخی جریانها عملاً مفهوم خصوصی سازی را با طرح موادی مانند ماده ۵ قانون برنامه هفتم توسعه^۱ (مشارکت نهادهای خاص مانند بسیج در اقتصاد) عملاً مفهوم خصوصی سازی را از مسیر اصلی خود منحرف می‌کنند. این موضوع گیری منفی حتی نسبت به واژه تنظیم‌گری هم وجود دارد و برخی تصور می‌کنند تنظیم‌گری یعنی واگذاری کامل قدرت دولت و تضعیف نقش حاکمیتی؛ در حالی که در واقع تنظیم‌گری ابزار اعمال سیاست عمومی در فضای رقابتی است، نه حذف دولت از اقتصاد.

۶. با توجه به واگذاری‌هایی که از دهه ۸۰ تاکنون انجام شده است و بیشتر شرکت‌های دولتی، هر چند غیر اصولی

۱. ماده ۵- ج: در راستای مردمی-سازی اقتصاد، دولت مکلف است با استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی و تعاونی، گروههای جهادی که مجوز آنها توسط سازمان بسیج مستضعفین یا از طریق مراجع ذیصلاح قانونی یا نهادهای انقلابی یا سازمان بسیج سازندگی با تأیید و هماهنگی سازمان بسیج مستضعفین صادر می‌شود، سازمان‌های مردم نهاد و نیز با استفاده از ابزار بازار سرمایه، امکان مشارکت مردم را در فعالیت‌های اقتصادی و عمرانی از جمله توسعه روستایی، آبخیزداری و آبخیزداری، ساخت، بهره برداری و مدیریت مراکز بهداشتی. درمانی و اماکن ورزشی، فرهنگی و هنری، ساخت و بهره برداری طرحهای خطوط آهن (پروژه‌های ریلی) و جاده‌ای، ساخت و تولید مسکن، طرح (پروژه) های شهری، خدمات بازرگانی داخلی و خارجی، خدمات اجتماعی، خدمات فنی، مهندسی و فناوری ارتباطات و اطلاعات و نظایر آن با روشهای خرید خدمات، واگذاری مدیریت، مشارکت عمومی. خصوصی، اجاره، بهره برداری و نیز سایر روشهای مندرج در قوانین دائمی فراهم نماید به نحوی که سالانه بخشی از تصدی‌های دستگاههای مسؤول انجام وظایف فوق الذکر کاهش یابد. سازمان مکلف است آیین نامه مربوط را تنظیم نماید و به تصویب هیأت وزیران برساند

ثانیاً، براساس سیاست‌های اصل ۴۴ و اختیار قانونی، دولت این امکان را دارد که سیاست‌هایی اتخاذ کند که شرکت‌هایی که مطابق با قانون اجرای سیاست‌هایی کلی اصل ۴۴، هم‌اکنون در گروه ۳ حضور دارند و معاف از واگذاری هستند به گروه ۲ یا منتقل شوند و واگذاری برای آن‌ها اعمال شود. در واقع، مجدداً شرکت‌های بالقوه دیگری امکان واگذاری پیدا خواهند کرد.

جمع‌بندی و نکته پایانی:

سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و قانون مربوطه آن؛ فقط خصوصی سازی نیست و خصوصی سازی هم فقط واگذاری سهام دولت نیست؛ بهبود محیط کسب و کار و رفع موانع کارآفرینی و سرمایه گذاری، توانمند سازی بخش خصوصی و تعاونی، رقابت پذیری؛ اصلاح ساختار شرکت‌های دولتی، تعیین سهم بهینه بخش‌های دولتی و غیردولتی در اقتصاد و... همه و همه از تکالیف باقیمانده اصل ۴۴ است که بعضاً فقط در مسیر اجرا قرار گرفته اند. کارهای انجام نشده بسیار زیادی تا تحقق سیاست‌های کلی اصل ۴۴ باقی مانده است.

گزارش نشست

۲۰ سال چشم‌انتظاری برای اصلاح؛ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ از ابلاغ تا اجرا

نشست «۲۰ سال چشم‌انتظاری برای اصلاح؛ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ از ابلاغ تا اجرا» به همت اندیشکده حکمرانی شریف در تاریخ ۲۴ آبان ۱۴۰۴ برگزار گردید. مهمانان این نشست، جناب آقای دکتر سید محمدحسین فاطمی، عضو هیات علمی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و جناب آقای دکتر رضا وفایی یگانه، معاون اقتصادی اتاق تعاون ایران، به بیان مطالب خود در خصوص سیاست‌های کلی اصل ۴۴، پرداختند. اهم این مطالب در ادامه نگارش شده است.

عدم مدیریت تضاد منافع و واگذاری ناقص

دکتر وفایی یگانه با بیان اینکه اهداف سیاست‌های کلی تحقق پیدا نکرده‌اند، چند عامل را برای این امر احصاء می‌کند: «۱. مدیریت تضاد منافع انجام نشده است، به این معنی که منفعت بعضی از دستگاه‌های اجرایی در عدم خصوصی‌سازی است و به همین منظور، نفوذ سیاسی خود را اعمال می‌کنند. ۲. واگذاری بنگاه‌ها به صورت ناقص انجام شده است. به عبارت دیگر، واگذاری صرفاً در سطح مالکیت انجام شده است و مدیریت این بنگاه‌ها هنوز برعهده دولت است. ۳. عدم وجود رقابت‌پذیری، یکی دیگر از دلایل عدم تحقق است، دولت هم سیاست‌گذار است و هم مجری و این امر مشکل‌ساز است».

تقدم بازارسازی بر خصوصی‌سازی

دکتر فاطمی در راستای تشریح دلایل عدم تحقق اهداف سیاست‌های کلی، ضمن اشاره به عدم امکان پیشبرد هم‌زمان بازارسازی و خصوصی‌سازی، بیان کردند: «ابتدا دولت باید بازاری برای یک محصول یا صنعت فراهم کند تا بعد بخش خصوصی به خودی خود، در این بازار رشد و فعالیت کند». هم‌چنین ایشان بر تخریب بدون توجیه سازوکارهای موثر به بهانه خصوصی‌سازی، مثل جریان سرمایه‌گذاری عمومی تأکید کردند و نیز به عدم جایگزینی آن با سرمایه‌گذاری خصوصی اشاره کردند. علاوه بر این، فاطمی ضمن بیان موضوعیت نداشتن

اراده دولت برای واگذاری، بیان کردند: حتی اگر همه دستگاه‌های اجرایی باهم برای خصوصی‌سازی اقدام کنند، این امر به دلیل نبود فضای اقتصادی سالم، محقق نخواهد شد.

منطق اقتصادی بخش خصوصی

وفایی یگانه با اشاره به منطق اقتصادی بخش خصوصی بیان داشت: «شرکت‌های خصوصی اگر متوجه شوند که در حوزه‌ای مزیت اقتصادی برایشان وجود ندارد از آن خارج می‌گردند یا اصلاً وارد آن حوزه نمی‌شوند و این منجر به افزایش بهره‌وری می‌گردد».

مهم‌ترین دستاورد سیاست‌های اصل ۴۴

به اعتقاد فاطمی، مهم‌ترین کاری که این سیاست‌ها انجام داد، برداشتن منع ورود بخش خصوصی به اکثر حوزه‌های فعالیت‌های اقتصادی بود. فاطمی هم‌چنین با اشاره به اینکه واگذاری صرف، بخش خصوصی توانمند نخواهد شد، بیان کرد که توانمندسازی از مسیر بازارسازی محقق خواهد شد و تا زمانی که تعادل اقتصاد ایران، دولتی و شبه‌دولتی است، امیدی به خصوصی‌سازی نیست. علاوه بر این، اصرار بر فروش و مزایده اموال دولتی، این تعادل را تغییر نخواهد داد. وفایی یگانه ضمن تأکید بر نقش ابزارهای تأمین مالی بر توانمندسازی بخش خصوصی بیان کرد: «وجود بازار سرمایه و نظام بانکی پویا و موثر، می‌تواند به توانمندسازی بنگاه‌های خصوصی منجر شود». وفایی یگانه هم‌چنین بر راهکارهای معطوف به

از یک اقتصاد کشور برای بخش تعاون، عدالت اجتماعی را نیت اصلی قانون‌گذار از این هدف‌گذاری دانست و بیان کرد: «توانستیم مردم در بخش تعاون مشارکت دهیم، هم‌چنین هیچ ابزار تامین مالی، حتی یک بانک تعاونی هم نداریم و هیچ اقدامی برای توانمندسازی این بخش انجام نگردیده است».

شر ضرور بودن بنگاه شبه‌دولتی

فاطمی ضمن اشاره به مفید بودن نسبی بنگاه شبه‌دولتی بیان کرد: «برای اقتصاد واسطه‌ای ایران، بنگاه شبه‌دولتی می‌تواند در گذار از اقتصاد دولتی به خصوصی موثر عمل کند. به خصوص در موضوع قیمت‌گذاری، که بنگاه خصوصی به اندازه بنگاه دولتی قدرت ندارد، شبه‌دولتی می‌تواند به واسطه ارتباط و نفوذ خود، مفید واقع شود». ایشان هم‌چنین، برای برطرف کردن معایب بنگاه شبه‌دولتی، پیشنهاد پیوند آن با صندوق بازنشستگی را مطرح می‌کند. علاوه بر این، ایشان بر اولویت واگذاری بنگاه‌هایی که فعالیت اقتصادی ساده، مثل هتل‌داری، دارند، تاکید می‌کند.

اصلاح ساختار مانند، پاسخگو کردن شرکت‌های زیان‌ده که باید توسط دستگاه‌های نظارتی انجام شود و هم‌چنین ایجاد نهادهای رگولاتور (تنظیم‌گر) به منظور مدیریت تضاد منافع، تاکید می‌کند.

تغییر نگاه نسبت به خصوصی‌سازی

فاطمی ضمن بیان اینکه خصوصی‌سازی مثل دیگر وظایف دستگاه‌های اجرایی است، بیان کرد: ما نیازمند تغییر نگاهمان به خصوصی‌سازی هستیم، نباید از خصوصی‌سازی توقع تغییر تعادل اقتصادی کشور را داشته باشیم. ایشان هم‌چنین بیان می‌کند که منطق نگاه تهیه فهرست موارد مشمول واگذاری باید تغییر یابد. زمانی که بر بنگاهی که توانایی واگذاری آن را نداریم، برچسب واگذاری می‌زنیم، امکان سرمایه‌گذاری و دیگر فعالیت‌های اقتصادی را از آن بنگاه می‌گیریم و این امر، جریان سرمایه‌گذاری عمومی را با اختلال مواجه می‌کند. این فهرست باید با تعدیل مواجه گردد.

جلوگیری از رشد بخش تعاونی

وفایی یگانه ضمن واقع‌بینانه بودن هدف ۲۵ درصدی

ما را همان نظراتتان کنید

لطفا جهت ارتقای کیفیت انتشار و کمک به غنای بیشتر در محتوای نشریه در نظر سنجی شرکت نمایید.

زمان لازم برای پاسخ به سوالات نظر سنجی کمتر از ۲ دقیقه بوده و برای شرکت در نظر سنجی این شماره از نشریه می توانید از طریق اسکن بارکد قرار داده شده در این قسمت اقدام نمایید. از همراهی شما بی نهایت سپاسگزاریم.

تنظیم گفتار

اولین نشریه تخصصی حوزه تنظیم‌گری

✓ @Regtalk @Beta_Regtalk

اندیشکده حکمرانی شریف

باشگاه تنظیم‌گری ایران (بتا)